Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 144 (15767) | 1981 оной июниин 23, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

УРГАСАЯА ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛХА

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ орооһо тарааанай, тэжээлэй ургамалнуудай, овощ болон хартаабхын ургаса дээшэлүүлхэ социалис уялганууды республикымнай колхоз болон совхозууд, бригада болон звенонууд абаһан байна. Энэ зорилгодоо хүрэхэ түрүүшын алхам хаа хаанагүй хэгдээ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон хүдөөгэй ажалшад, механизаторнууд энэ жэлэй хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие эмхитэйгээр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоо. Энээнэй ашаар орооһо тарян, хартаабха, тэжээлэй ургамалнууд агротехническэ зохид болзорто таригдажа дүүрэһэн байна. Бүхыдөө 686 мянга гаран гектарта тарилга хэгдээ. Энэ хүдэлмэри Кабанскын, Түнхэнэй, Хурамхаанай, Хоринын болон бусад районуудта урагшатай һайнаар ябуулагдаа. Эртын орооһото ургамалнууд гол түлэб хүдэлмэриин 5—10 үдэртэ үнгэргэгдөө.

Энэ жэлдэ тарилгын болзорые ажахы бүхэн өөһэдөө тодорхойлжо, нютагай байгаалиин эрхэ байдал, сагай уларил харалсажа, бүхы хүдэлмэреэ эмхидхэһэн байна. Тиихэдээ ажахынуудта таряалан дээрэхи хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарагдаа. Ажахы бүхэндэ тооной хүдэлмэриин шанарые шалгажа байха депутадуудай болон арадай хинагшадай постнууд, партийно-комсомолой бүлэгүүд хүдэлөө. Мүн колхозуудай, совхозуудай болон райгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управлениин агрономууд хүрьһэ элдүүрилхэ, тарилга хэхэ, таряалан үтэгжүүлхэ ба уһалха хүдэлмэриие мүнөө сагай эрилтын ёһоор ябуулха гэжэ оролдоһон байна. Тиигэжэ нилээд ехэ таряалангай хүрьһэн урбуулангүй элдүүрилэгдэһэн, минеральна үтэгжүүлгэ ургамалнуудай үндэһэндэ хүрэхөөр гүнзэгыдэ оруулагдаһан, тарилгын һүүлээр хүрьһые нягтаруулха тэхэ мэтэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэһэн жэшээтэй. Эндэ «Сельхозхимия» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудта ехэхэн туһа хүргөө.

Хабар эртэ дулааржа, газарай хүрьһэнэй шиигтэй байһан дээрэһээ орооһо тарян, хартаабха, тэжээлэй ургамалнууд жэгдэ һайнаар гаража захалаа һэн. Майн һүүлээр, июниин эхеэр хура бороон үгы байжа, наран айхабтар шангаар шаража, олохон нютагуудта ургасада таатай бэшэ байдал тохёолдуулагдаа бшуу. Эгээл энэ үедэ буртаг ногоонууд түргэнөөр ургаһан байна. Тиигэжэ орооһо тарянай, хартаабхын болон бусад ургамалнуудай гарасада тодхор ушаруулжа захалаа.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, буртаг ногоонуудтай тэмсэхэ хүдэлмэреэ саг соонь захалһан газарта тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Улаан-Үдын районой «Искра» колхоз энэ талаар бүгэдэндэ жэшээ харуулна. Эндэ буртаг ногоонуудтай тэмсэхэ зорилгоор тарилгын һүүлээр, ургамалай гаража байха үеэр борнойлго хэгдэһэн байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ буртаг ногоонуудые усадхаха гэжэ гербицид хорон тусхай машинаар сасагдажа эхилээ. Тиигэжэ энэ ажахыда орооһо тарян, хартаабха, тэжээлэй ургамалнууд яһала һайнаар ургажа байна. Намар таригдаһан хара тарян залаалжа байнхай.

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд таряалан, сабшалангаа уһалха хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулна. Эндэ ажахын тоосоондо оруулагдаһан, ургасынгаа зэргээр түлөөһэ абадаг звенонууд ажаллана. Эдэнэр бүлүүр станцинуудаа, уһа сасадаг машинануудаа үдэр һүнигүй хүдэлгэжэ, хэдэн зуугаад гектар олон жэлэй ногооной ургаса, мүн ехэнхи сабшалангаа ундалуулжа үрдибэ. Энэ хүдэлмэриие хори гаран тракортортай лугомелиоративна отрядай бригадир, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаков шадабаритайгаар эмхидхээ.

Энэ хабартаа Бэшүүрэй районой ажахынууд таряалан, сабшалангаа уһалха талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Бүхыдөө уһалуурнин системэнүүдһээ 15 мянга гаран гектар, бүлүүр станцинуудаар 6300 гаран гектар ундалуулагдаһан байна. Энэ хүдэлмэри илангаяа «Рассвет», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта эмхитэйгээр ябуулагдаа. Эндэ ажахынууд хоорондын «Полив» нэгэдэлэй машинистнүүд болон операторнууд 2500 гектар шэниисын, кукурузын, хартаабхын болон тэжээлэй ургамалнуудай таригдаха газарые уһалһан байна. Мүнөө эдэнэр ургамалай ургажа байха үедэ ундалуулха хүдэлмэреэ эхилэнхэй.

Тиигэбэшье үндэр баян ургаса абаха арга боломжонууд түсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй. Хэдэ хэдэн ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри олохон дутагдалтайгаар ябуулагдаһан байна. Энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ, ударидаха уялгатай зарим агрономууд болон бригадирнар ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһан байха юм. Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой ахамад агроном И. Л. Шайдуров хабарай тарилгын халуун хүдэлмэриин үедэ механизаторнуудай ажалые ударидахын оронло архидажа ябаһан байна. Тиимэһээ тарилгын хүдэлмэри агрономой хиналта, хүтэлбэригүйгөөр үнгэрөө бшуу.

Мүн Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхоздо хабарай тарилгын үедэ агротехническэ эрилтэнүүдые дүүргэхэгүй баримтанууд дайралдаһан байна. Эндэ муугаар элдүүрилэгдэһэн газарта тарилга хэгдэһэн байха юм.

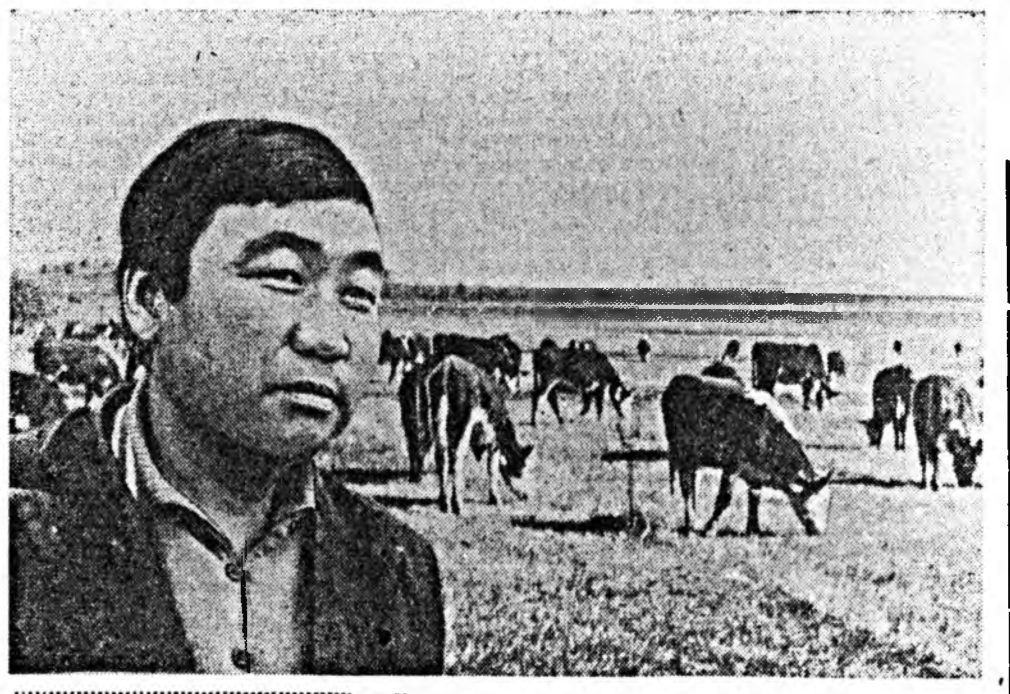
Тэрэшэлэн таряалан уһалха, илангаяа тарилгын һүүлээр ундалуулха хүдэлмэри олохон газарта хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Түсэбэй ёһоор 25 мянга гаран гектар таряалан уһалагдахаа аад, арайхан гэжэ арбаад мянган гектарта хүргэгдөө. Энэ хүдэлмэри Баргажанай, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Прибайкалиин болон бусад зарим районуудта гээгдэлдэ оронхой. Мүнөө үедэ 300 гаран бүлүүр станци, уһа сасадаг 350 гаран машина хүдэлгэгдэнэгүй.

Партиин хэдэ хэдэн райкомууд, райгүйсэдкомууд, тэрэнэй хүдөө ажахын управленинүүд, уһалуурнин системэнүүдэй управленинүүд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тогтууритай һайн ургаса абаха хэрэгтэ һаад ушаруулдаг эдэ бүхы дутуу дунданудые мэдэжэ байгаад, тэдэнние дары усадхаха хэмжээнүүдые абанагүй. Иимэ байдалтай эбсэхээр бэшэ.

Зорилго юуб гэхэдэ, район, ажахы бүхэндэ тарилга хэхэ түсэбөө эдэ үдэрнүүдтэ сүм дүүргэжэ, ургасаяа оролдосотойгоор харууһалха, элдэб хоротонһоо, буртаг ногоонһоо хамгаалха, адууһа малда тэрэнээ гэшхүүлхэгүй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ эрилтэ табигдана. Ургаса хамгаалха, тэрэнэй хойноһоо харууһалха хүдэлмэриие эмхидхэхэ тусхай штаб район бүхэндэ түргэнөөр байгуулха шухала. Эдэнэр хэды шэнээн таряалан дээрэ ямар буртаг ногоонууд ургажа байнаб, тэрээнтэй яажа тэмсэхэб гэһэн тусхай карта, график зохёожо, бодото хэмжээнүүдые абаха болоно. Ажахынуудта, «Сельхозхимия» нэгэдэлдэхи байгаа гербицид болон бусад хоронуудые ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхэ, тусхай машинаар, самолёт дээрэһээ сүршэхэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ ушартай.

Районуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд таряалан, сабшалан уһалха хүдэлмэридэ онсо анхаралаа хандуулжа, уһа сасадаг бүхы машинануудые үдэр һүнигүй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, уһалуурнин системэнүүдээ дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэхэ зэргэтэй. Тиигээл һаа, таряалан, сабшалан дээрэһээ түсэбөөр хараалагдаһан ургаса абтаха гээшэ.

Госкомсельхозтехникын отделенинүүд, уһалуурнин системэнүүдэй управлениин болон ажахынуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд газар уһалдаг, ургасын хойноһоо харууһалдаг машинануудай техническэ харууһалые һайжаруулжа, бултыень һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Бальжинима Самбуевич Очиров Мухар-Шэбэрэй районой Сутайн совхоздо гурбадахи жэлээ мал адуулагшаар хүдэлжэ байна. Энэ хугасаа соо Бальжинима Самбуевич Балмасуу нүхэртэеэ хамта нилээд хэшээл оролдолго гаргажа, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоодо орожо шадаа. Жэшээлхэдэ, үбһэ ногоогоор бирагүй нёдондо жэлдэ эдэ малшад харууһалжа байһан залуу малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 800—900 граммаар нэмээһэн юм. Мүнөө ажалша бүлэ 120 толгой залуу мал даажа абаад, Доодо-Сутайн тунга ногооной шэмэтэйдэ адуулжа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. С. Очиров. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэелүүлхын түлөө

ХОДОДОО ШАЛГАРНА

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын заһабарилгын баазын коллектив партиин XXVI съездэ зорюулан, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа һэн. Трестын захиргаан, партком, профсоюзай организаци эдэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, партиин XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тэдэндэ олгоо бэлэй.

БАМ-ай барилгада хэрэглэгдэдэг оньһон түхеэрэлгэнүүдые, трактор, машинанууды саг болзортонь, эрхим шанартайгаар заһабаридаг тус коллектив һара, квартал бүринингөө даабари 105—110 процент дүүргэжэ, мүрысөөндэ шалгарна. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабари 117.6 процент бэелүүлээд, КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа һэн.

— Байгша оной хоёрдохи кварталай даабари али бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргэжэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдые, трактор, машинанууды олоор заһабарилхын түлөө хүдэлмэришэднай оролдоно. Табан һарын даабари 112 процент дүүргээ һэмди. Бидэ хоёрдохи кварталайшье туршада Улаан тугаа алдангүй ажаллаха аргатайбди,— гэжэ баазын начальник А. А. Бронич хэлэнэ. — Эдэнэр социалис мүрысөөндэ шалгаржа ябаһаар.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ИЮЛИИН ТҮСЭБӨӨР

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй Галина Алексеевна Хунгуреевагай хүтэлбэрилдэг участогай коллектив июлиин хахадай түсэбөөр ажаллажа байнхай. Байгша онойнгоо түсэбые тус участогайхид Агууехэ Октябриин 64 жэлэй ойн баярай үдэр хүрэтэр сүм дүүргэхэбди гэһэн үндэр уялга батален абанхай, эдэ үдэрнүүдтэ эршэтэйгээр хүдэлнэ.

Г. А. Хунгуреевагай участогай хүдэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэл эрхилнэ. Энээнэйнь ашаг үрэ мүнөөнһөө харагдажа эхилээ.

Д. ГАРМАЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Москва, Ленинград хотонуудай хүнгэн промышленностиин предприятинуудай түрүү хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлые амжалтатай түгэсхэхын, эд бараагаар ажалшадай хэрэглэмжые түйсэд хангахын, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө бухэсоюзна социалис мүрысөөнэй эхи татаад, ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха гэһэн үнэтэ үүсхэл гаргаһан юм.

Энэ һайшаалта хэрэгые гадар хубсаһа оёдог Улаан-Үдын фабрикын коллектив һайшаагаад, хүдэлмэришэн бүхэн тус тустаа дээшэлүүлэгдэһэн уялганууды абаһан байна. Хэдэхэн һарын үнгэрөөд байхада, түрүүшүүл элиржэ эхилээ.

Жэшээнь, комсомолой гэшүүн Гажидма Цыденова олоной дундаһаа шалгарна. Тэрэ оёдолшон-мотористка мэргэжэлтэй. Оньһон техникэ һайн шудалһан, ажалдаа абьяас ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө хандадаг залуу хүдэлмэришэн һарын даабари хододоо 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Хүнгэн промышленностиин үдэрые нэрэтэй солотойгоор угтаһан Гажидма Цыденова Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаад байна.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Совет орон дотор

ШЭНЭ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУД

ТАКСИМО (Буряадай АССР). Комсомолой габшагай отрядуудай эрхим хүдэлмэрилэгшэд Виктор Укоев, Лев Воробьев, Иван Медихин болон Михаил Кокорин шэнэ поселково Соведэй түрүүшын депутадууд болонхой. БАМ-ай Баруун участогта Таксимо тосхондо тэрэ эмхидхэгдэнхэй.

Арадай һунгамалнууд нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Социально-соёлой хэрэглэмжын барилганууд дээрэхи хүдэлмэриие түргэдхэхые түбхын түрүүндэ тэдэнэр оролдоно. Соёлой байшангай болон столовын барилга дээрэ депутадуудай постнууд эмхидхэгдэһэн байна, хэрэгтэй материалнууд болон түхеэрэлгэнүүдээр һайнаар хангадаг болоо.

Таксимо түмэр харгын ерээдүйн станци юм. Жэлһээ үлүүтэйхэн сагай саада тээ Витим тээшэ зүг бариһан түрүүшын автоколонно нууд үбэлэй харгыгаар нишэ ерээ һэн. Харин мүнөө ногоон тайгада бүхэли үйлсэнүүд бии болоо. Буряадай комсомолшууд түргөөр ургажа байгаа тосхоние шефтээ абанхай. Залуушуулай хоёр отрядые нишэ эльгээгээ һэн.

Буряадай хойто нютагуудта БАМ-ай барилга дээрэ арбаад шахуу нютагай шэнэ Совет эмхидхэгдэһэн байна. Һая байгуулагдаһан һуурин тосхонуудта соёлой байшангууд ба клубууд, үхибүүдэй саадууд болон һургуулинууд нээгдэнхэй.

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ЭХИЛХЭЕЭ БАЙХАДА

КРАСНОДАР. Кубаниин таряашад хуряалгын агрегадуудые полидо гаргахаяа бэлдэнэ. Хизаарай урда районуудта ешмээн хадажа эхилээ.

Хуряалга - зөөлгын комплекснууд, машинануудые түлишөөр хангаха нүүдэл станцинууд, мастерскойнууд бэлэн болгогдонхой.

2 миллион гектарай ургасые хүдэлмэриин 7—9 үдэр соо хуряахаар түсэблэнэ. Гол түлэб амяарлагдаһан аргаар ургасаяа хуряаха юм. Харин зарим газарта комбайнаар сэхэ хуряана. Эхэ ороной амбаарта 4 миллион 360 мянган тонно орооһо адхахаар түсэблэгдэнэ.

(ТАСС).

МИЛЛИОНОЙ ТҮЛӨӨ

Прибайкалиин районой түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй Таловска заводто түрүүшын миллион кубометр продукци гаргаха эрхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

Энэ тайхамшагта хэрэг бэелүүлхын түлөө бетонщигуудай бүхы бригаданууд ажалай үльгэр жэшээ харуулан, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, А. С. Молчановай бригадынхидай туйлаһан амжалтааарнь баясамаар. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо 1200 кубометр һайн шанартай продукци үгөөд байна. Тиихэдэ хахад жэлэйнь түсэб 865 кубометр байһан юм.

Эбтэй зэтэй энэ түрүү коллектив нёдондо түсэбһөө гадуур 700 кубометр түмэрбетон хэрэгсэлнүүдые арадай ажахыда ябуулаа һэн.

Үрдишалан багсааһанай ёһоор, һаяын үдэрнүүдтэ миллион кубометр продукци үгтэхэнь.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хугасаада тус завод һэльбэн шэнэлэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Нэн түрүүн арматурна цех ашаглалгада табигдажа, продукци гаргалга нилээд дээшэлхэ юм.

В. РУБЦОВ.

ГРАНИТ ШУЛУУҺАА ХАТУУ...

Репортаж

— Монгол арадай эрэлхэг баатар хүбүүн Сүхэ-Баатарай агууехэ В. И. Ленинтэй уулзажа, хоёр хүршэ оронуудай хоорондо хани барисаа байгуулха шухала документдэ гар табиһанһаань хойшо 60 жэл удахагүй гүйсэхэнь гээшэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо аха дүү манай арадуудай хани барисаан, анда нүхэдэй харилсаан үдэрһөө үдэртэ һалбаран хүгжэжэ, Байгал далайн уһанһаа тунгалаг, гранит шулуунһаа хатуу болонхой, —гэжэ МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Монголой Арадай Республикын соёлой министр Цэвэгмид хэлэнэ. — Бидэ МНР-эй Соёлой үдэрнүүдые Советскэ Союзда үнгэргэлсөөд, баян дэлгэр Буряад орондо үргэлжэлүүлжэ байнабди.

Орон дотороо суутай болоһон предприяти — Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта болоһон уулзалга дээрэ иимэ тобшохон оролтоор Монголой делегациие хүтэлбэрилэгшэ Цэвэгмидэй үгэеэ эхилхэдэнь, аха дүү арадай зол жаргалта байдалай түлөө шанга тэмсэлдэ гаталжа гараһан баатарлиг зам заатагүй һанаанда ороодхёо һэн.

Нарин сэмбын комбинат — Буряад нютагай түрүү предприяти һүүлшын жэлнүүдтэ амжалта туйлажа, бүгэдын магтаалда хүртэдэг болонхой. Тэрэнэй саашадаашье хараалһан түсэбүүдынь угаа ехэ. Жэшээлбэл, арбан нэгэдэхи табан жэлэй үедэ 22300 тонно нооһон сорт сортоороо илгагдан, сэбэрлэн угаагдаха, 2130 тонно ээрэгдэһэн утаһан, 2080 мянган метр нооһон бүд нэхэгдэхэ юм. Эбтэй зэтэйгээр, нэрэдээ хүрэмөөр, ёһотойл коммунис ёһоор хүдэлдэг энэ коллективтэ 3500 гаран ажалшад урагшаа һаналтай, «нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро мүрысөө дэлгэрүүлнэ.

Тиихэдэ 300 гаран коммунистнууд, 1000 гаран комсомолшууд замай залууршад болонхой, ажалдаа үльгэр жэшээ харуулна.

Эндэ ажаллаха, амарха, һураха бүхы арга нүхэсэлнүүд бии. Комбинадай дэргэдэ заочно техникум хүдэлнэ, өөһэдын техническэ мэргэжэл олгуулха училищитай, ажалшадай үхибүүд бултадаа сад-яслида абтанхай, пионерэй лагерьнуудта амардаг, эмнэлгын профилактори түхэрээн жэл соо хүдэлнэ гэхэ мэтэ. Тобшолбол, гансал хүдэлхэл хэрэгтэй.

Гурбан халаанда ажалаа эмхидхэһэн комбинат юһэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдэй туршада РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан тугаар шагнагданхай.

Эдээн тухай, мүн предприятиингаа бусад амжалтанууд тухай айлшадтаа комбинадай ахамад инженер Любовь Антоновна Бабушкина дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Монгол нүхэд комбинадай ажал хүдэлмэреэр һонирхожо, бүхы цехүүд соогуур ябажа, гаргадаг продукцииень хужарлан хараа, хүдэлмэришэдтэй хани халуунаар хөөрэлдөө.

—Бидэ «Баргажан» гэжэ нэрэтэй шэнэ бүд гаргажа эхилхэмнай. Энээниие нэхэхэ шэнэ технологи гүйсэд шудаланхайбди. Манай продукци элдэб яармагуудта эльгээгдэдэг, «эрхим» гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэдэг, — гэжэ бүд нэхэгшэ комсомолка Надежда Цыбикова айлшадтаа хөөрэнэ. — Комбинат намайе һургаа, хүмүүжүүлээ, хоёрдохи гэрни болонхой юм. Нам шэнги эндэ мэргэжэл олоһон, үдэр бүриин халуун анхаралаар хүреэлэгдэһэн залуушуулай сэдьхэл зүрхэндэ һурган хүмүүжүүлэгшэднай эхэ мэтээр хододоо һанагдаха, мартагдахашьегүй. Бүхы наһаяа комбинадай хүгжэн һалбаралгада зорюулһан Социалис Ажалай Герой Д. К. Тумурова, һаяшаг Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн директор К. П. Альцман болон бусадай мэргэжэл шадабари бидэниие урмашуулна, амжалтада уряална.

Залуу хүдэлмэришэнэй үнэн зүрхэнһөө хэлэһэн үгэнүүд комбинадай мүнөөдэрэй байдалые, нюур шарайе эли тодоор гэршэлһыень хүндэтэ айлшад ойлгожо абаа ёһотой.

Уулзалгын түгэсхэлдэ нүхэр Цэвэгмид комбинадай хүдэлмэришэдтэ Монгол ороной хүгжэлтэ харуулһан дурасхаалта альбом бэлэглээ.

...Удхаараа национальна, түхэл маягаараа социалис буряад искусствын дээжэнүүдые суглуулһан Ц. Ж. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай республиканска музей айлшадай анхарал татажа, бүтээлнүүдэйнь ехэл һонирхоо.

Музейн байшангай үбэр талада бодхоогдоһон «Бидэ БАМ баринабди» гэһэн скульптурын дэргэдэ фото-зурагаа абхуулхадаа, делегациин гэшүүн, СССР-тэ МНР-эй посольствын советник Хашбат иигэжэ хэлээ: «Энэ зуун жэлэй гайхамшагта барилга дэлхэйн арад түмэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ, баясуулна. Эндэ совет арадай гаргаһан баатаршалга, олон яһатанай хани халуун нүхэсэл Монголой ажалшадые амжалтада уряалан, урма баяр түрүүлнэ, «ажалда — нэгэ бригадада, дайнай тэмсэлдэ — нэгэ экипажда, замбуулинда—нэгэ онгосодо» ябаһан ушараймнай үйлэ хэрэгтэ үшөө ехэ хүсэ нэмээхэ зэргэтэй.

...Дээдэ - Онгостой. Үзэсхэлэн һайхан байгаалитай, нарһан тужын соорхойдо түхеэрэгдэһэн экспонадууд—эвенкнүүдэй холтоһон хушалтатай урсанууд, харандааш шэнги сэхэ болотор харуулдаһан, хондообо нарһаар өөрын маягтайгаар Забайкалиин шэмээшэгүүдэй бариһан гэрнүүд, урдань тэдэнэй эдлэдэг, хэрэглэдэг байһан зэр зэмсэгүүдээр Монголой айлшад ехэл һонирхоо.

—Урдань монголнууд, хамнигад, буряадууд аб адлирхуу байдалтай байһан зон гээшэбди. Танайшье, манайшье орон дотор байгуулагдаһан социализмын ашаар амгалан тайбан ажаһууна, үшөө жаргалта үе сагай түлөө мүр мүртөө түшэглэн, дэлхэй дээрэхи эб найрамдал бэхижүүлхын, агууехэ Октябриин алтан жаргал Наранай элшые улам шангаар бадаруулхын хойноһоо шанга тэмсэлэй түрүүшын жагсаалда батаар зогсонхой гээшэбди,—гэжэ МНР-эй арадай уран зурааша Намхайсүрэн хэлэнэ.

* * *

КПСС-эй Буряадай обкомдо болоһон уулзалга дээрэ партиин обкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Бирюков, аха дүү Монголой делегациин толгойлогшо Цэвэгмид орон доторoo боложо байһан үйлэ хэрэг дээрэ тогтоод, 60 жэлэй туршада үргэлжэлжэ байһан хүршэ оронуудай хани барисаанай, нүхэд ёһоной хани харилсаанай Байгал далайн уһанһаа тунгалаг, гранит шулуунһаа хатуу байһыень үшөө дахин гэршэлээ.

* * *

Олон тоото хүдэлмэришэдтэй авиационно заводой коллектив Монголой искусствын түлөөлэгшэдые хани халуунаар угтаа. «Рассвет» гэжэ Соёлой ордон соо болоһон концертын урда тээ заводой парткомой секретарь В. К. Агалов амаршалгын үгэ хэлэжэ, монгол арадай түрэл партиингаа XVIII съездын шиидхэбэринүүдые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ хэрэгтэнь амжалта юрөөгөө.

Заводой суута хүдэлмэришэн Владимир Егорович Анпилоговой хани барисаанай һүлдын тэмдэг—замбуулинай оёоргүй уудам уруу шуумайн ябаһан онгосо бэлэг болгон барюулхадань, нэрьемэ альга ташалган удаан замхаагүй.

Ж. ДАШИЕВ, манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МНР-эй делегаци Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ҺҮҮЛШЫН ШАТЫН УРДА ТЭЭ

Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурс дээрэ

Москвадахи хореографиин хуралдаан дүүрэхэ дүтэлөө. СССР-эй арадай артист Ю. Григоровичой түрүүлэлгэ доро уласхоорондын жюри Болгариин, Аргентинын, США-гай, ФРГ-гэй, Польшын түлөөлэгшэдэй уран бэлигые июниин 21-дэ хараба. Совет дуэдэй—Киевһээ Анна Кушнарева болон Ленинградһаа Константин Заклинскиин хатар наадаар хоёрдохи шата түгэсэһэн байна.

Москвагай конкурсдо хабаадалга залуу артистнуудай зохёохы ажабайдалда ехэ үйлэ хэрэг болоһониинь дамжаггүй. Хоёрдохи шатада харагшадта халуунаар угтагдаһан ФРГ-гэй балерина Джиги Хайят иигэжэ хэлээ:

—Харюусалгатай ба нэрэ алдартай конкурсдо хабаадалсаһандаа ехэ золтойб. Ёһо заншалнууд болон артистнуудтань үнэн зүрхэнһөө хандадаг театрайнгаа сценэ дээрэ гарахадаа, би баярлааб. Энэ конкурсдо ямаршье дүн туйлаа һаа, москвагайхидай хүндэмүүшэ зангые, энэ мартагдашагүй һайндэрэй оршон байдалые ходо һанажа ябахаб.

Совет артистнууд конкурсдо амжалтатайгаар хабаадана. СССР-эй булта 16 түлөөлэгшэ хоёрдохи шатада конкурсын шангай түлөө тэмсэл үргэлжэлүүлһэн байна. Тиимэһээ манай орон дотор баледэй артистнуудые бэлдэхэ гуримаар хариин оронуудһаа ерэһэн хүнүүдэй һонирходог байһаниинь ойлгосотой. Ниислэлэй академическэ хореографическа училищида Москвагай конкурсын хэмжээн соо түрүүшын хэе үнгэргэгдэһэн семинар дээрэ конкурсдо хабаадагшад болон элдэб оронуудай хореографууд совет арга дүршэлтэй танилсаха арга боломжотой. Училищиин директор СССР-эй арадай артистка С. Головкина семинар нээгээ.

Айлшад классическа, характерна ба арадай танцын жэшээтэ хэшээлнүүдтэ ороһон, һуралсалай фильмүүдые хараһан, совет багшанартай, бусад оронуудай мэргэжэлтэдтэй һанал бодолоо андалдаһан байна.

Будапештын оперо болон баледэй театрай ахамад балетмейстер ба солист Йожеф Форгач иигэжэ хэлээ:

— Бидэ совет баледэй ерээдүйе хараабди. Баледэй артистнуудые хүмүүжүүлхэ совет арга эгээл зүб, ашаг үрэтэй байна гэжэ би үшөө дахин үнэншэбэб.

Баледэй артистнуудай уласхоорондын конкурсын гурбадахи шатада орохо болоһон хабаадагшадай нэрэнүүдые жюри июниин 21-нэй үдэшэ соносхоо.

(ТАСС).

СИБИРИИЕ ҮНДЭР СОЁЛТОЙ ХИЗААР БОЛГОЁ

ЭГЭЭН ХҮСЭТЭЙ ТАТАСА

А. БАДИЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь

Тоннель малтагшадай ажаһуудаг Дабаандахи посёлогто, Байгалай шэлэ дээрэ шэнэ дуун мүндэлбэ. Дууе зохёоһон хүн композитор бэшэ һэн. Тэрэ үдэр бүри хадын гүн руу орожо, тоннель малтаха хүнгэн бэшэ ажалаа хэдэг байгаа. Дуунийнь тэрээнтэй суг хүдэлдэг нүхэдтэнь, бамайхидта, зорюулагдаа юм. Тиин энэ дуугаа Северобайкальскын клубай ендэр дээрэһээ гүйсэдхэхын тула авторынь хадын шулуутай харгыгаар олон километр зайе ябагаар дабажа гараа бшуу.

Ленинградһаа БАМ ерэһэн, мүнөө тоннельщигээр хүдэлдэг Владимир Козин, тэрээнэй зохёоһон дуунтай нүхэсэн ажаһуудаг бусад барилгашад тухай Түбэй телевидени «Баримтата экран» гэжэ программа соогоо харагшадтаа һаяхана хөөрөө бэлэй. Энэ ушар совет хүнэй абари зангай нэгэ онсо шэнжые айхабтар тодоор гэршэлжэ үгөө. Юуб гэхэдэ, ямаршье хүндэ хэрэг тэрэниие, совет хүниие дарадаггүй, дүлиирүүлдэггүй, харин сэдьхэл бодолойнь эрмэлзэлые, зоригые улам хурсадхадаг байна бшуу. Өөрынгөө хүсэ шадалые тодорхойлхо, ямар хэрэгээр энэ газараа суурхуулха, ерээдүйн үетэндэ юу орхихо байһанаа уридшалан мэдэхэ хүсэлөө бамайхид эршэтэ ажалаараа, уран һайханай али бүхы жанрнууд дээрэ туршаһан зохёол бүтээлээрээ батална.

Тиимэһээл БАМ имагтал ой соо сабшагдаһан түрүүшын самсаалһаа, татагдаһан түрүүшын майханһаа эхилээ бэшэ, вагончик соо түбхинэһэн хүгжэмэй һургуулиһаа, ябуут эмхидхэгдэһэн оркестрһээ, тайгын тосхоной үйлсэ шэмэглэһэн энеэдэтэйгээр һиилэгдэһэн модон дүрсэнүүдһээ эхилээ гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Мүнөөдэрэй барилга хадаа — юрэл зүүн тээшэ тэгүүлһэн булад рельсэнүүд, болзорһоо бүхэли жэлээр урид малтагдаһан Байгалай тоннель, арюухан далайн эрьедэ бодоһон залуу хото, Хойто-Муяын Шэлын гүн соо замхадаггүй халуун ажалай амисхаал бэшэ, харин эндэ ерэгшэдэй гайхалые барадаг Северобайкальскын искусствын һургуули, Кичерэдэхи арадай театр ба тэндэхи эдиршүүлэй ансамбль, уран зурагай галерей болон бусад олон зүйлнүүд мүн болоно гэхэдэ зүбтэй.

Энэ баримтанууд тон шухала, гүн ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, зохёохы ажал тээшэ эрмэлзэл, сэдьхэл бодолой үргэн хэмжээтэй эрилтэ, суг хамта сүлөө сагаа үнгэргэхэ, уран һайханай нэгэ зүйлдэ хабаяа туршаха гэһэн доторой хүсэл — эдэ бүгэдэ манай коммунис обществын гол зорилгонуудай нэгэн — али бүхы талаһаа тэгшээр хүгжэнги хүниие хүмүүжүүлхэ гэһэн айхабтар ехэ үзэл сурталай хүдэлмэриин үрэ дүн мүн.

Манай ороной элдэб районуудтахи хүн зоной соёлой ба ажаһуудалай эрхэ байдалые адлидхаха, нэн түрүүн Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй районуудта социально-соёлой комплекснуудые бүридхэлгые хурдадхаха хэрэг хангаха гэһэн тон ехэ удха шанартай социальна ба түүхэтэ зорилго партиин XXVI съезддэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл соо табигданхай. Энэ тодорхой зорилгын табигдаһан ушар бүхы сибирягуудые, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй ажалшадые ехэтэ урмашуулаа. Энэл урма зоригой ошонһоо «Сибириие үндэр соёлтой хизаар болгоё!» гэһэн шэнэ, һайн һайхан хүсэлтэй хүдэлөөн Красноярска хизаарай ажалшадай үүсхэлээр бадараа бшуу.

Сибирь байгаалиингаа баялигаар, захагүй үргэн дайдаараа, эндэ хэгдэжэ байгаа ажал хүдэлмэриингөө эршэ, дэлисээр дабтагдашагүй хизаар юм. Тэрэнэй дэбисхэр дээрэ хэр угһаа хойшо элдэб арадууд, үндэһэ яһатад ажаһууһан түүхэтэй. Совет засаг тогтоходоо, феодальна эрхэ байдалда амидаржа байһан хүнүүдые социализмын замда сэхэ шэглүүлхэ хүнгэн бэшэ зорилго шиидхэхэ баатай болоо һэн. Манай партиин эгээршэгүйгөөр ябуулжа байдаг ленинскэ национальна политикын ашаар лэ тэрэ угаа орёо зорилгые бэелүүлхэ замда ушарһан бэрхэшээлнүүдые дабан гараха эрхэ нүхэсэл олдоо юм.

«Ород бэшэ үндэһэ яһатадай ажаһуудаг Россин заха хизаарай нютагуудай хүгжэлтые хангаха, тэдэниие түбэй областьнуудай хэмжээндэ хүргэхэ зорилготой экономическа ба социальна политика совет засагай тогтоһон түрүүшын үдэрнүүдһээ ябуулагдадаг һэн, — гэжэ Леонид Ильич Брежнев XXVI съезд дээрэ хэлээ һэн. —Энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн байгаа. Эндэ бүхы нацинуудай нягта харилсаа холбоон ба нэн түрүүн ород арадай үнэн сэдьхэлэй туһаламжа гол шухала үүргэ дүүргээ юм. Мүнөө гээгдэнги национальна заха хизаар, нүхэд, үгы болонхой!».

Энэ тобшололые соносоходоо, совет хүн бүхэнэй зүрхэнэй гүн гүнзэгы удхатай, ёһотой омогорхолоор халин байхань хуулитал. Иимэ «национальна заха хизаарай» нютагуудай урданай эрхэ байдалые мэдэхэ зондо эдэ үгэнүүд бүришье ямар ехэ удхатай гээшэб!

Байгалай үмэнэхи манай хизаар тэрэниие хараһан хүн бүхэнэй ухаан сэдьхэлые нэгэтэ бэшэ гайхуулһан байха. «Байгалһаа Сибириин поэзи эшэ үндэһэтэй», — гэжэ Антон Павлович Чехов бэшээ һэн. Суута далайн тунгалаг һайхан түхэл шэнжэ, Байгалай үмэнын нютагуудай үзэсхэлэн байгаали. Тэрэнэй эрьеэр түбхинэн һууһан хүн зоной амидаралай ядууе илангаяа тодоор элишэлжэ үгэдэг бэлэй. «Европын цивилизаци — Шекспир, Диккенс, Бальзак, Пушкин эндэ, лаб хэзээшье хүрэжэ ерэхэгүй ха даа» — гэжэ үнгэрһэн зуун жэлэй һүүл багаар манай нютагаар ябаһан Англиин аяншалагша Диксон өөрынгөө замай тэмдэглэлнүүд соо бэшэһэн бэйдаг.

Мүнөө Буряадай АССР-эй студентнүүдэй тоое мянган хүндэ хүртэсынь талаар абажа хараа һаа, тэрэ аяншалагшын нютаг Англиинхида орходоо жэшээгүй ехэ байха. Врачнаршье, багшанаршье олон хүртэхэ. Харин Шекспирые дурдаха болоо һаа, тэрэнэй нэрэ бүхы орон соомнай, Буряадташье һургуулиин һурагша бүхэндэ мэдээжэ болонхой гээд һануулалтай. Зохёолнуудынь Улаан-Үдын театрнуудай сценэнүүд дээрэ табигдажа байдаг.

Республика бүхэнэй өөрынгөө материальна болон оюун ухаанай хүсэ шадалые саг үргэлжэ бэхижүүлжэ байха талаар партиин зүгһөө гаргагдадаг анхарал оролдолгын нэгэ гэршэ хадаа Буряад ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй мүнөө үеын хүгжэлтэ, тэрэнэй соёлой амжалтанууд мүн болоно. Хүгжэнги индустритэй хизаараймнай мүнөөдэрэй түхэл шэнжые машина бүтээлгын ба ашагта малтамал олзоборилдог промышленность, барилгын материалнуудые гаргадаг, эдээ хоолой болон бусад һалбаринууд тодорхойлно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада республикын промышленна хүгжэлтэ үшөө ехээр эршэдэхэ юм. Ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй үндэһөөр Буряадай АССР-эй дэбисхэр дээрэ гурбан ехэ объект хараалагданхай. Байгал-Амарай түмэр замай барилга, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээе ашаглалга ба Озерно полиметаллическа комбинадые бодхоолгодо зорюулагдаһан үргэн хэлбэритэй бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые бэелүүлгэ. Тэрэшэлэн 1990 он хүрэтэр Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөлгын ехэ программа бэелүүлэгдэжэ эхилхэ юм.

Асари ехэ барилганууд, хүшэр хүндэ, орёо бэрхэ хэрэгүүд үүсхэгдэхэдээ, хүнүүдэй анхарал, хүсэл эжэлүүдгүй татадаг гээшэ. Илангаяа залуушуулда эгээн хүсэ ехэтэ суранзан болодог байха. Жэшээлхэдэ, Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай барилгада оронойимнай бүхы хизаар нютагуудһаа 40 шахуу мянган хүн хүрэжэ ерээ һэн. Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилга хэдэн мянган залуушуулые угтан абаа юм. Зүгөөр эндэ гол шухалань хадаа ажаллахаяа ерэгшэдые юрэл угтан абалга ба түбхинүүлгэ бэшэ, харин тэдэниие Сибирьтэ нютагжуулга, манай хизаарта түрэл дүтэ болголго гээшэ ааб даа. Хүдэлхэеэ ерэгшэдтэ бултадань сибиряк болохо хүсэл түрэнэ гэхын аргагүй. Иимэ байдалай гол шалтагаание партиин XXVI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо нүхэр Л. И. Брежнев тон зүбөөр заагаа һэн: мүнөө хүнүүд имагтал ехэ мүнгэ олохын тула эрмэлзэнэ бэшэ, тиимэһээ тэдэниие һайн гэр байрада оруулха, ажаһуудалынь шадал соонь хүнгэдхэхэ, мүн ухаан бодолойнь эрилтэнүүдые хангаха эрхэ нүхэсэл олгохо шухала болонхой.

Түйлалтануудаа уруунь дарангүй хэлэхэ болоо һаа, мүнөө Буряадта соёлой хүгжэлтын найдамтай үндэһэ һуури байгуулагданхай, уран һайханай интеллигенциин ехэ бүлэг түлөөлэгшэд тодоронхой. Республика доторнай дүрбэн театр, тэрэ тоодо хоёр академическа филармони бии. Сибирь соогоо эгээн томонуудай нэгэн гэжэ тоотой выставкын зал баригданхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ музейн хэрэг нилээд амжалтатайгаар хүгжөөгдөө. Сэнхир тэнгэри доро эмхидхэгдэһэн этнографическа музей ажалшадай халуун һонирхол үүсхэдэг болоо.

Соёлой эгээн нииитэ эмхинүүд болохо клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, тэдэниие олошоруулха, хүгжөөхэ зорилготой хараа шэглэл партиин областной комитет хододоо эрид шууд баримтална. Эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэриин шанаршье һүүлэй үедэ дээшэлээ. Партийна комитедүүдэй зүгһөө клубай эмхинүүдтэ горитой анхаралай хандуулагдадаг болоһон ушар мүн тэдээндэ саг үргэлжын ба гүнзэгы туһаламжа үзүүлхэ, ажалшадай дунда ябуулдаг хүдэлмэриень шанаржуулха зорилгоор бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд эндэ ехэ үүргэ нүлөөтэй байгаа. Тиимэ хэмжээ ябуулганууд гэбэл — республикын Соёлой министерствын дэргэдэ арадай уран бэлигэй ба соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин научно-методическа түб эмхидхэлгэ, хүдөөгэй парткомуудай болон сельсоведүүдэй сэхэ хабаадалгатайгаар урид баталагдаһан графигай ёһоор холын участок ба фермэнүүдэй ажалшадые комплексноор хангалга, районуудай түбүүдтэ зарим предприяти, ажахынуудай үдэрнүүдые үнгэргэлгэ, хүдөөгэй районуудта республикын литература ба искусствын үдэрнүүдые эмхидхэлгэ мүн болоно.

Соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй байха гэр байра барилгада партийна органууд, нютагай Соведүүд мүнөө тон ехэ анхарал хандуулна. Имагтал һүүлэй гурбан жэлэй туршада республика дотор хоёр зуугаад шахуу гэр байра ашаглагдаа. Клубуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал һаяхана хаража үзэхэдөө, партиин обкомой бюро тэдэниие эмхи гуримтайгаар томодхохо хэрэгтэй гэжэ заагаа. Юуб гэхэдэ, энэ хэмжээ ябуулгын ашаар клубуудай материальна баазыень, зохёохы ажалтанайнь хэшээл оролдолгые улам үрэтэйгөөр хэрэглэхэ арга олдохо байна бшуу.

Зүгөөр республикымнай элдэб регионуудта, тосхон, һууринуудта социально-соёлой комплекснууд мүнөө дээрээ тэгшэ бэшээр хүгжөөгдэнэ. Клубуудай, мүн хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг эмхинүүдэй үсөөнһөө залуу хотонууд, шэнэ промышленнэ түбүүд нэн түрүүн хохидоно гээд тобшолол хэхээр байна. Эндэл залуушууд, залуу бүлэнэр олон сугларна бшуу, тиихэдэнь тэдэнэй һанаа сэдьхэлэй эрилтэ хангаха эрхэ нүхэсэл тон бага байшана. Гусиноозерскын ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээн ашаглагдаа, тэдэ барилгашадшье, энергетигүүдшье мүнөө хүрэтэр клубтай үшөө болоодүй байһаар зандаа. Иимэ байдалтай эбсэжэ саашадаа болохо аал? БАМ-ай барилгашад өөрын шэнэ хототой болонхой, зүгөөр бүхы Буряадай участогто нэгэшье типовой проектээр баригдаһан кинотеатр, клуб гэжэ байхагүй. Иимэ жэшээнүүдые үшөөшье дурдажа болохо һэн. Зүгөөр тэдээншьеэгүйгөөр министерствэнүүд болон албан зургаанууд социально-соёлой барилганууды тоодоггүй, үни хада шүүмжэлэгдэһэн хараа шэглэлээ үшөөл баримталдаг зандаа гэһэн эли бодо тобшолол хэхээр байна. Тэрэл хараа шэглэл баримталһанһаа уламжалан, республикын ниислэлдэхи зарим томо промышленнэ предприятинууд мүнөө болотор һэнэгтэй социально-соёлой комплексгүй байһаар, гэр байранууд, тон шухала ниитын байшангууд үсөөнөөр баригдана.

Кинотеатр, клуб, бусад ниитын эмхинүүдэй байшангуудые бариха хэрэгтэе хизаарлаһан тогтоолнууд, Сибирьтэ манай һанахада, дэлгэрүүлэгдэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, эндэ соёлой комплекснууд үшөө хүсэд бүридөө, тогтонижоогүй байһаар шуу.

Сибирьтэ хото городуудые барилгын асуудалнуудые холын хараатайгаар, гүнзэгыгөөр, зохёохы ёһоор шиидхэлгэ тон шухала удха шанартай гээд манда һанагдана. Бидэнэй мүнөө бодхоожо байһан бүхы барилганууд ерээдүйн олон үеын хүн зондо алба хэхэ гэжэ мартаха ёһогүйбди. Сибириин газар дайда онсо өөрсэ аад, үзэсхэлэн һайхан шэнжэтэй, тэрэнэй уран ришье бэшэ нютагуудайхиһаа тад ондоо ха юм. Тиимэһээл эдэ бүгэдэ дүрсэгдэһэн баримтанууд барилгын гол ёһонуудтай зохилдуулагдаха зэргэтэй. Нэгэ талаһаа Сибирьтэ хэрэгдэжэ барилгын дүй дүршэлые согсолхо гэшэ онсо удха шанартай ба аша туһатай болоно, харин нүгөө талаһаа, ороной түбэй хотонуудай архитекторнуудай туһаламжа манда ехэ хэрэгтэй байгаа.

Сибириие үндэр соёлтой хизаар болгоё гэһэн красноярскынхидай уряа олохон ажалша болон зохёохы ажалтанай коллективүүдтэ халуунаар дэмжэгдэжэ байна. Тиимэл хадань шеф ёһоной туһаламжа бэе бэедээ үзүүлдэг, зохёохы ажалтанай хүсэ шадалаа нэгэдүүлэн хүдэлдэг, дүй дүршэлөө андалдасадаг һайн һайхан гурим заншал саашадаа хүгжөөгдэхэ, элбэг ехээр аша үрээ асарха бэзэ гэжэ бата этигэнэ.

Сибириин зоно бүхэниие үндэр соёлтой хизаар болгохын тула нэн түрүүн социально-соёлой комплекснуудые эдэбхитэйгээр бүридүүлхэ хэрэгтэ өөрын зүгһөө хэшээл, оролдолго гаргаха, мүнөө бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха тон шухала гээд һанагдана. КПСС-эй Буряадай обком партийна организацинуудай иимэл шэглэл баримталһан гол хүдэлмэрээ ябуулхыень зүбтэйдэ тоолон дэмжэнэ. Соёлой талаар түйлэһэн амжалтануудаараа андалдалсаха, коллективүүдэй бэе бэедээ айлшалалсаха хэрэгые бидэ саашадаашье дэмжэхэбди, шеф ёһоной туһаламжые, хүн зониие хангалгын шэнэ онол, аргануудые нэбтэрүүлгые али болохоор хүгжөөхэбди. Юуб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ оюун ухаанай түйлалтануудые арад зондо хүргэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ бшуу.

Улаан-Удэ.

(«Советская культура» газетэһээ абтаба).

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭДЭБХИТЭД

ЗОНОЙ ЗЭРГЭДЭ

Николай Никонорович Васильев Прибайкалиингаа райондо нилээд мэдээжэ хүн. Гушан жэлэй туршада тэрэ уласхоорондын асуудалнуудые тайлбарилдаг лектороор хүдэлнэ. Тэрэнэй лекцинүүдтэ хүнүүд ехэ дуратай ерэдэг. Хэлэниинь уран, эрдэм мэдэсэнь баян.

Һонирхолтой намтартай энэ хүн наһан соогоо хэды шэнээн юумэ үзөө гээшэб. Бүри һургуулиин ахалагша классуудта һуража байхадаа тэрэ ном уншадагаараа шалгаржа, үетэн нүхэдтөө ном соо бэшэгдэһэн үйлэ хэрэгүүдые үнэншэмэ гоёор хөөрэжэ үгэдэг һэн.

1939 ондо Н. Н. Васильев Буйска эхин һургуулиие даагшаар томилогдожо, ажалайнгаа намтарые эхилбэ. 1940 ондо Совет Армида татагдажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ороной зүүн хилэ дээрэ алба хэбэ. Армиһаа табигдаһанай һүүлээр Ехэ-Хүдэриин сельскэ Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан. Удаань Эрхүүгэй партийна һургуули дүүргэжэ, Хүдэриин аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй Хүдэриин райкомой секретаряар хүдэлөө. 1975 ондо Байгалай леспромхозой парткомой секретарь байхадаа Николай Никонорович пенсидэ гараа. Гэбэшье «Знание» бүлгэмэй Түрхэнын эхин организациин түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн...

«Знание» бүлгэмэй Түрхэнын эхин организациин түрүүлэгшэ болоһонһоо хойшонь табан жэл үнгэршэбэ. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг организаци район соогоо саг үргэлжэ эрхимлэжэ ябаа.

Өөрөөшье Н. Н. Васильев эдэбхитэй бэрхэ лекторнүүдэй тоодо байһан зандаа. Уншаһан лекцинүүдтээ партийна политикын гол шухала асуудалнуудые районойнгоо экономическа ба соёлой хүгжэлтын тоо, баримтануудаар гэршэлэн тайлбарилдаг. Удхыень гүнзэгыгөөр элирүүлдэггүй, олон үгэтэй, дэмы шашаг лекторнүүдтэ тэрэ ехэ дурагүй. Энэньшье ойлгосотой. Нэгэл тодорхой темэеэ һайнаар шудалһанай үндэһөөр түгэс мэдэсэтэй болоһон лекторнүүд хододоо амжалтатай байдаг гэжэ тэрэ тоолодог.

—Зоной урда үгэ хэлэхэдээ, бүхы ушарта таараха юрэнхы нэгэ гурим гэжэ үгы юм, — гэжэ Николай Никонорович хөөрэнэ. —Мүнөө үеын партийна пропагандын зорилгонуудһаа үндэһэлэн, марксизм-ленинизмын сэсэн мэргэн һургаалаар зэбсэглэжэһэн манай партиин холын хараатай политикые улад зондоо нэбтэрүүлэн ойлгуулха уялгатай гүбди даа.

Лекцидэ бэлдэхэ түрүүшын шатада Н. Н. Васильев темэеэ шэлэжэ, һуралсалай ба хүмүүжүүлгын талаар тэрэнэй удха шанарые тодорхойлдог. Темэнь заабол мүнөө үеын байдалһаа, бодото ажал хэрэгһээ һабагшатай байдаг. Тиимэһээ хүнүүд ехэтэ һонирхон, лекцинүүдтэнь дуратай ерэдэг. Хоёрдохи шатадань темэеэ яажа тайлбарилха түсэбөө боломжолон үзэдэг. Удаань хэрэгтэй литература, тоо, баримтануудые суглуулдаг. Түбхын түрүүндэ өөрөө лектор материалаа эрхим һайнаар мэдэхэ ёһотой. Тиигэбэл ямаршье орёо темые лектор тордиһогүйгөөр, шагнагшадайнгаа һонирхол үүсхэн хөөрэжэ шадаха бшуу.

Хэдышье ехэ дүршэл шадабаритай, эрдэм мэдэсэтэй байбашье, нүхэр Васильев хододоо шэнэ юумые шудалхаар бэлэн байдаг. Юуб гэхэдэ, нэгэ үдэрэй туршада дэлхэй дээрэмнай олон түмэн үйлэ хэрэгүүд боложол байдаг. Тиимэһээ үдэр бүри радио шагнажа, телевизор хаража, газетэ, журнал уншажа байха хэрэгтэй гэжэ тэрэ тоолодог. Хүн гээшэмнай ухаан бодолойнгоо хүсөөр бүхы юумые түйлаха, ойлгохо үндэр уялгатай бшуу. Тиимэһээ Николай Никонорович Маркс, Энгельс, Ленинэй зохёолнуудые, шэнэ болон һүүлэй үеын түүхые тайлбарилһан номуудые уншадаг.

Үнгэрһэн энэ хабарые Н. Н. Васильев удаан саг соо мартахагүй. Юуб гэхэдэ, гүрэнэймнай ниислэл хото Москвада бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай КПСС-эй XXVI съезд болоһон гээшэ. Леонид Ильич Брежневэй хэһэн ЦК-гай тоосоото элидхэлые сэдьхэлээ доһолгон шагнаһаншье, хэрэгтэй газартань карандашаар тэмдэглэжэ байжа, оло дахин уншаһаншье байха. Теэд энэ түүхэтэ документын үгэ бүхэниинь удха шанар ехэтэй, хэндэшье ойлгосотой байгаа һэн. Амгалан тайбаниие бүхы аргаараа аршалан хамгаалха гэһэн уряае Н. Н. Васильев үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, энээн тухай лекци бүхэндөө хөөрэдэг. Агууехэ Ленинэй үндэһэ һуури табиһан эбэй ёһоор зэргэ оршон ажаһуулгын гол ёһые баримталдаг КПСС-эй гадаадын политикын бодото шэглэлнүүдые лектор удха түгэсөөр тайлбарилдаг байха юм.

КПСС-эй дотоодын политика тухай, шэнэ хүниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай, бусадшье асуудалнуудаар тэрэ лекцинүүдые уншадаг. Теэд юуншье тухай хөөрэхэдөө, лекциингээ гол асуудалнуудые тус коллективэй мүнөөдэрэй зорилгонуудтай шадамараар тэрэ холбодог байна.

Н. Н. Васильевай ажалай ба дайшалхы аша габьяае парти, правительствамнай үндэрөөр сэгнээ. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден, «Шэн зоригой түлөө» медаль, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй хоёр грамота, мүн бусадшье үндэр шагнал хайрануудта тэрэ хүртэһэн байха юм.

Ойлгууламжын хүдэлмэридэ удаан сагай туршада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Н. Н. Васильев «Знание» бүлгэмэй Бүхэсоюзна правлениин, Буряадай республиканска организациин Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байна.

Т. БЫКОВСКАЯ,
«Знание» бүлгэмэй Прибайкалиин районой организациин харюусалгата секретарь.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭЕЭ АЛДАХААР БЭШЭ

Сэлэнгын модоной бааза үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй түрүү предприятинуудай нэгэн юм. Энэ коллектив арбадахи түсэбтэ табан жэлые технико-экономическа һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэһэн байна. Бүхы техникэ болон түхеэрэлгэнүүдээ дүүрэн хүсэн соонь ашаглаха, үйлэдбэридөө шэнэ техникэ болон технологи нэбтэрүүлхэ, түүхэй эдүүдые гамтайгаар, үлэгдэл бататайгаар хэрэглэхэ талаар үнгэрһэн табан жэлэй туршада ехэ юумэн хэгдээ.

Энэ үедэ тус предприятида паркет, мүн технологическа зомгооһо гаргаха шэнэ үйлэдбэри хүдэлжэ эхилээ, шпала хюрөөдэдэг, хайрсагуудые хэдэг цехүүд шэнэдхэн хубилгагдаа, ута зандань асарагдаһан модо элдэб хэмжүүрээр тайраха дүрбэн линии, 136 янзын технологическа түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ хараалһан, эмхидхэлэй-техническэ 98 хэмжээ ябуулганууд хүсэндөө хүргэгдэһэн байха юм.

Нигэжэ баазын складта бууһан модые тон багахан үлэгдэлтэйгээр болбосоруулха арга олдоһон байна. Табан жэлэй эсэстэ асарагдаһан бүхы модоной оройдоо 6.8 процентынь үлэгдэл болоһон ушар хадаа предприятиин дирекциин, парткомой, ниитын эмхинүүдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй аша габьяа мүн болоно.

Мүнөө модо хюрөөдэлгэһөө, шпала болон хайрсаг бүтээлгэһээ үлэһэн үлэгдэлнүүд сүм хэрэглэгдэнэ. Технологическа зомгооһон бэлдэгдэнэ, хибэдэһээр котельнэсэ түлинэ, хуһаар паркет, уляаһаар хабтагай гаргана.

Модо үлэгдэл багатайгаар хэрэглэһэн бригаданууд урмашуулагдана. Тушаажа абаһан модоёо сүм, бишыханшье үлэгдэлгүйгөөр хэрэглэжэ шадаһан коллектив салин хүлһэнэй фондһоо 25 процент шагнал абадаг. Харин шанарай талаар даабари дүүргээгүй хадань, шангайнь 10 процент хорсогдодог байна. Иимэ гурим, хэнэйшье мэдэһээр, хүдэлмэришэдэй харюусалга шангадхана ха юм даа.

Арбадахи табан жэлэй туршада ажалай эмхидхэл наринжуулан һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Гээгдэжэ ябадаг участогуудта коммунистнуудые, партийнабэшэ түрүү хүдэлмэришэдые эльгээхэ, бригадануудые томодхохо гэхэ мэтын хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаа һэн. Жэшээнь, КПСС-эй обкомой гэшүүн Г. И. Перовой даадаг модо хюрөөдэн тайрадаг бригадые томодхоһон байна. Эндэ мүнөө 42 хүн хүдэлнэ. Энэ бригадна подряд нэбтэрүүлэгдэнхэй, хүн бүхэн хэдэн мэргэжэл шудаланхай, хэн нэгээ һэлгэн хүдэлжэ шадаха байна. Эндэ журам шанга, бэе бэедээ харилсан туһалалсалгын ёһо заншал тогтонхой.

Ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримаар предприяти дотороо түрүүлэн хүдэлжэ эхилһэн Г.И. Перовой бригада «Табан жэлэй түсэб дүрбэн жэл соо дүүргэхэ» гэһэн уялга абаа һэн. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрөө, уялгаяа гурбан жэл арба һарын туршада бэелүүлээ. Табан жэлэй туршада энэ бригадынхид 725 мянган кубометр модо хюрөөдэн тайраа бшуу. Түрүү бригадын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 800 мянган кубометр модо тайраха гэһэн социалис уялга абанхай хүдэлжэ байна.

Али олон шухала шухала хэмжээнүүдые абаһанай аша туһаар Сэлэнгын баазын коллектив промышленна продукци гаргалгаяа, юһэдэхи табан жэлэйхитэй сасуулхада, 34.5 процентээр ехэ болгоһон, 59,3 миллион түхэригэй хэмжээтэй продукци арадай ажахыда тушааһан байна. Гадна шэнэ техникэ, технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриһөө гарадаг үлэгдэлые эрид хорообжо, 250 мянган түхэригэй алмалта хэжэ шадаа.

Түйлаһан амжалтаараа урмашаһан предприятиин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө эршэтэйгээр тэмсэжэ байна. Түрүүшын жэлэй түрүүшын һарануудай үрэ дүн һайн. Энэ алхасаяа улам үргэдхэнэ, нөөсэ арга боломжоёо элирхэйлнэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлнэ.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. И. Перовой толгойлдог бригадын түрүү нэгэ халаанай коллектив.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.
Прибайкалиин район.

Анхарагты:
ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

НАЙДАМТАЙ НӨӨСЭНҮҮД

Энэ табан жэлдэ мяха үйлэдбэрилгые 41 процентээр, һү үйлэдбэрилгые —17 процентээр дээшэлүүлхэ, фермэнүүдэй ашагшэмые али болохоор ехэ болгохо талаар, Черкассын малшадай үүсхэлдэ харюу болгон, Ставрополиин Кировскэ районой колхоз, совхозууд иимэ уялга абанхай.

Нёдондоной энэ хугасаатай сасуулхада, районой ажахынууд гүрэндэ һү худалдаалгые 500 шахуу тонноор нэмээһэн байна. Харин хэдэ хэдэн ажахынууд мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ даабариие дүүргэгээд КПСС-эй Кировскэ районно комитедэй нэгэдэхи секретарь С. Романько хөөрэнэ. Тэжээлэй бата бэхи бааза энэ амжалтын үндэһэн болоно. Ажахынууд белогоор баян ургамалнуудые таридаг юм.

КПСС-эй райкомой даабаряар «40 лет Октября» колхоз соялын урэһэ үйлэдбэрилхынгээ хажуугаар тритикале тарижа ургуулха агротехникэ нэбтэрүүлнэ. Калининай нэрэмжэтэ колхоз рапс ехээр таридаг болоо. Белогоор баян байһаараа шалгардаг энэ ургамал апрель һарада хадахаар болоод байдаг юм. Механизаторнууд рапсай ургаса хуряаһанай һүүлээр дахин тарилга хэдэг. Тиигэжэ сезон соо тэжээлэй хоёр ургаса абадаг.

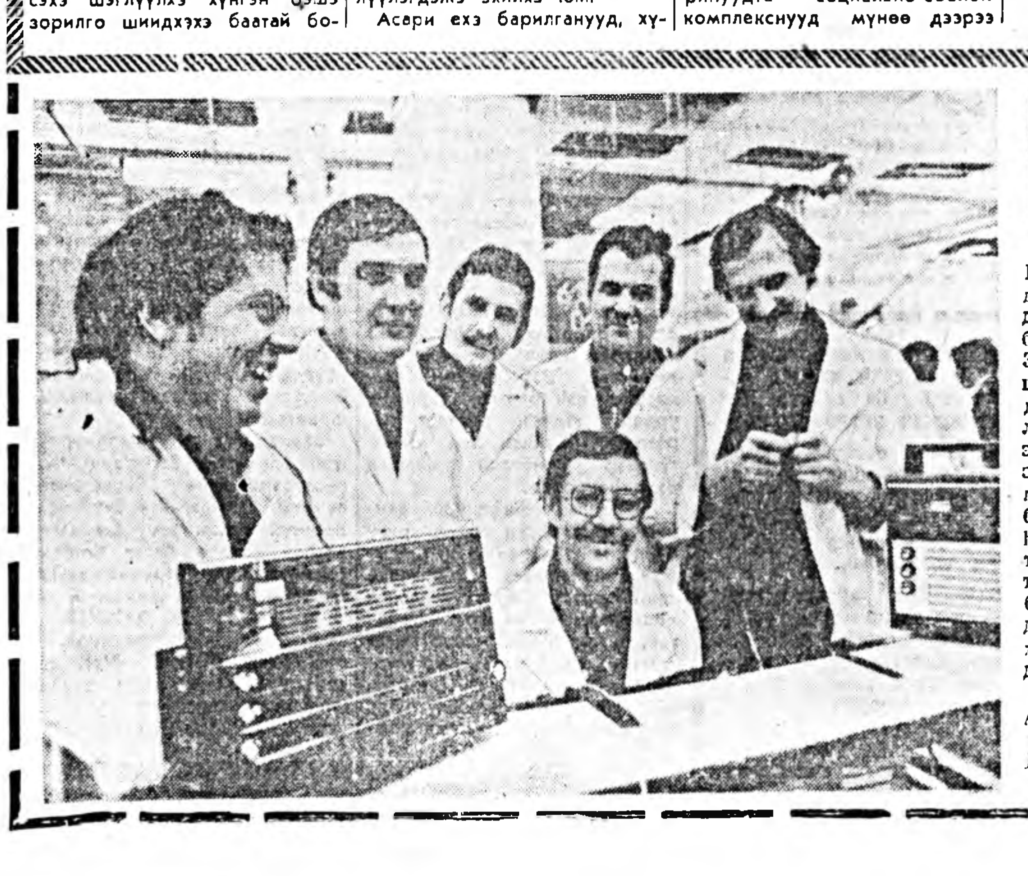
Район дотор тэжээл үйлэдбэрилгые наринжуулан һайжаруулха холын хараата түсэбэй ёһоор үүлтэртэ «Комсомолец» заводой таряашад горох, ешмэнэй холисо тариһан байна. Олохон ажахынууд нэгэ жэлэй ногооной орондо кукурузатай холиһон соя, сорго, горох, обёосой холисо таридаг болонхой. Хүсы үбһэнэй, горохой, тэжээлэй свеклын тараалан горитойгоор ургагдэгдөө.

Райондо тэжээл бэлэдхэхэ, хадагалха ба болбосоруулха арга наринжуулан һайжаруулагдана. Микро-холисо, дрожжи, яһанай гурил үйлэдбэрилхэ ажахынууд хоорондын нэгэдэл эмхидхэгдэнхэй.

Плантацинуудай хойноһоо шэнэ гуримаар харууһалдаг болоо. Тэдэнэр машинно-тракторна отрядуудта даалгагдана. Эсэсэй дүнгөөр — нөөсэлэгдэһэн тэжээлэй хэмжээгээр болон шанараар хүдэлмэриин түлбэри тодорхойлогдодог. Энээнэй үрэ дүн эли харагдажа эхилээ. Жэшээнь, һүниин халаанда үнэнэй ехэнхи хубиие һуридаг гуримтай болоо.

Тэжээл үйлэдбэрилгын штабнарые хинаха штаб партиин райком байгуулаа юм. Ногооной ургасые адаглан шэнжэлхэ, ногоон набша намагай шингые тодорхойлхо лабораторинууд колхоз, совхозуудта түхеэрэгдэнхэй.

(ТАСС).

СОЮЗНА республиканууда

БЕЛОРУССИИН ССР. Һалбариин предприятинуудай дунда эгээн үндэр үрэ дүн «Горизонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ туйлагдаа. Эндэ бүхы шахуу продукцинь Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр гаргагдана. Һүүлэй гушан жэлэй туршада энэ нэгэдэлдэ 30 ондоо янзын телевизор, 24 ондо ондоо түхэлэй радиоприемник ба радиолонууд бүтээгдэжэ, һайн гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүл, конструкторнууд бүхэсоюзна ба уласхоорондын выставкэ, ярмагуудта хабаадажа, олон тоото медальнуудаар шагнагдаа юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир А. Синяковичой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

РСФСР:

СЭНХИР АЛАСУУД УРЯАЛНА

Уфа хотоһоо Оренбург ерэһэн АН-24 самолёдой командирые баглаа сэсэгүүдээр ба халуун амаршалгаар угтаба. Агаарай онгосын командирай тушаалда түрүүшын рейс хэһээрнь аэропортын хүдэлмэрилэгшэд Назия Манасыповае дулаанаар амаршална.

Эхэнэр лётчигой командирай һандалида һууха гээшэ хомор ушар. Харин Оренбургын авиапредприятида энэ түрүүшын иимэ ушар болобо. Арбан нэгэн үхибүүтэй татар бүлэһөө гараһан басаган хараалһанаа бэелүүлхын тула үсэд оролдосотойгоор урагшаа дабшаа. 17-тойһоо эхилжэ, тэрэ лётчик болохые сэдьхэжэ эхилээ һэн. Тиихэдэнь сугтаа оёдолшоноор хүдэлдэг хани басагадынь наадалаа һэн ааб даа. Гэбэшье удангүй тэрэ Орско аэроклубай планерна отделенидэ орожо, түрүүшынгээ алхам хэһэн байгаа. Республика доторхи агаарай замаар хоёрдохи пилодоор хүдэлдэг болотороо басаган олон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа.

Энэ эхэнэр бүхы наһан соогоо һуража ябадаг. Тэрэ үйлэдбэриһөө һамшангүйгөөр гидрометеорологическа институт дүүргэһэн. Мүнөө Ленинградай Граждан авиациин академидэ гурбадахи курсда заочноор һурана. Һайн лётчик болохын тула нигэжэ һурана бшуу. Н. Манасыпова Оренбургын городской Соведэй депутадаар һунгагданхай.

— Урдаа табиһан зорилгодоо хүрэбэ гээшэ гүт? —гэжэ залуу лётчигһоо асуубабди.

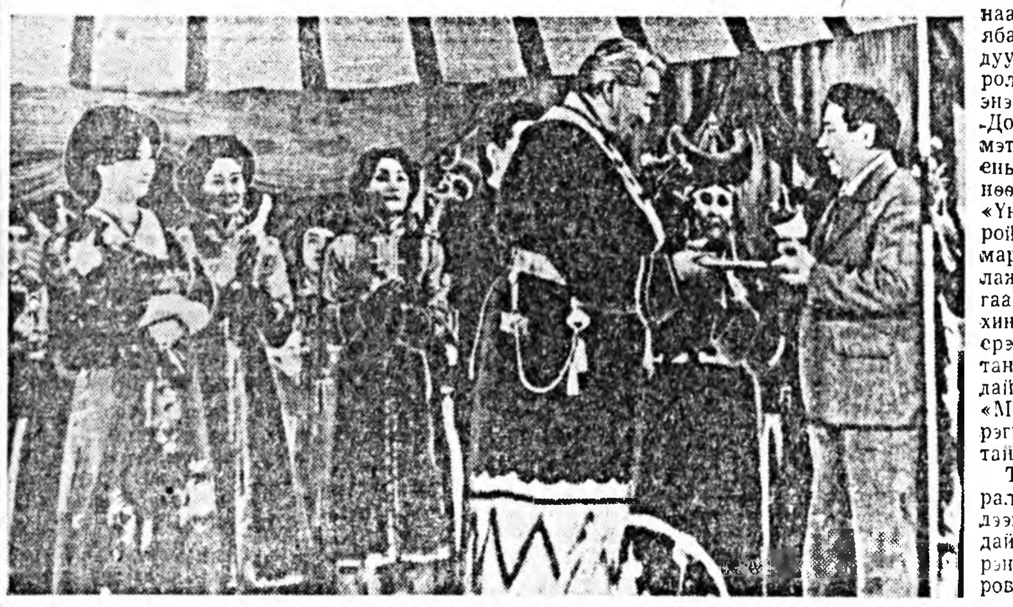
— Үгы,—гэжэ тэрэ харюусана. — Энэ самолёдоор нэгэ хэды саг соо ниидэһэнэй һүүлээр түрлэөр ниидэдэг лайнерта һууха хүсэлтэйб.

КАЗАХСТАН:

КООПЕРАТОРНУУД ХАБААДАЛСАХА

Республикын урда зүгэй ажахынуудта ургаса хуряалгын агрегадуудые бүридхэжэ дүүргэбэ. Коопературнууд тэндэ хабаадалсаха байна. Тэдэнэр сэхэ поли дээрэ механизаторнуудые эдеэ хоолоор ба эгээл хэрэгтэй эд бараагаар хангадаг байха юм. Ороо тушаан абалгын бүхы пунктнуудта багахан столовонууд нээгдэхэ.

Ургаса хуряалгын үедэ 150 автолавка полевой стануудта хүрэдэг байха. Таряашадай эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангахын тула тусхай зам харгыгаар ябаха юм.

«МОСКВА—Кишинев — Киев—Улаан-Үдэ» гэһэн шэглэлээр аяншалан, МНР-эй соёлой үдэрнүүдые монгол артистнар үнгэргэбэ гээшэ.

МАНАЙ ОРОНДО МНР-эй СОЁЛОЙ ҮДЭРНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

УРМАТАЙ ҺАЙХАН УРАН БЭЛИГ

Июниин 20-ной үдэр оперо театр соо ехэ концерт болоо. Концертын эхилхэһээ түрүүн Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев амаршалгын үгэ хэлэһэн байна. МНР-эй соёлшодой делегациие толгойлжо ябаһан, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, соёлой министр нүхэр Дондогиин Цэвэгмид харюутай үгэ хэлэжэ, Буряад орондо һайн һайханаар угтуулһандаа баяр хүргэбэ.

Хүшэгэ аалиханаар нээгдэжэ, «Капитализмые алгасаад» гэһэн зурагтай панно олоной нюдые баясуулан харагдаба.

Дирижёр С. Сүндэдэй хүтэлбэри доро арадай инструментнүүдэй оркестр Э. Чойдогой амаршалгын хатарай аялгые наадажа, бүлэг хатаршад ехэ һайханаар тэрэниие гүйсэдхэбэ. Найрамдалай мэдэрэлээр халиһан концертые «Амаршалгын хатараар» эхилһэниинь гүнзэгы удхатай.

Хоолойгоо шэшэргэнүүлэн, утаар татан аялгатуулдаг монгол арадай дуун ямар һайхан бэ! МНР-эй арадай артистка Н. Норовбанзад МНР-эй габьяата артист Д. Лхамжав хоёр «Арадай агуу бэлиг» гэһэн дуе угаа һайханаар аялгатуулан дуулаа. Морин хуурша дай квартет тэдэниие даган наадаба. Д. Лувсаншаравай аялгаар С. Сүхэ-Баатарай найруулан табиһан «Чичиргээ» гэһэн хатарые бүлэг хатаршад һайханаар гүйсэдхэжэ, халуунаар альга ташуулба.

Нёдондо Улаан-Үдэдэ гастрольдо ерэхэдээ, ирагуу һайхан хоолойгоороо олоной дурые буляагаад ошоһон МНР-эй гүрэнэй оперо болон балетэй театрай дуушан А. Бутэд «Сэнхирлэһэн алас» гэһэн монгол арадай, Чингис Павловай «Наадан дээрэ» гэһэн дуунуудые һайханаар дууулаба.

МНР-эй искусствын мастернуудай ехэ концерт хадаа байгуулгаараа интернациональна удхатай гэжэ абаһаар харагдаба. Юуб гэхэдэ, монгол композиторнуудһаа гадна совет хүгжэмшэдэй (А. Островский, М. Магомаев, Ч. Павлов), армян хүгжэмэй классик Комитас, итальян композитор Дж. Пуччини гэгшэдэй зохёолнууд концертын программада оруулагдаһан байна. Жэшээнь, урдань Улаан-Үдэдэ гастрольдо ерэһэн МНР-эй бэлигтэ композиторнуудай нэгэн Ж. Чулуун гэгшын хүбүүн — Улаан-Баатарай хүгжэмтэ - хореографическа училищиин багша Ч. Чинбад гэгшэ Комитасай «Тохорюунууд» гэһэн зохёолые скрипкэ дээрэ уянгата гоёор наадаа. Роялиин партиие Т. Цолмон гэгшэ гүйсэдхэбэ. Дж. Пуччиниин «Мадам Батерфляй» гэжэ опероһоо Чио-Чио-Санай ариие МНР-эй габьяата артистка, уласхоорондын болон республиканска конкурснуудай лауреат Х. Уртнасан сэдьхэлэй халуун ульһатайгаар гүйсэдхэһэн байна.

Монголшуудай хатар ехэ өөрсэ янзын маягтай гэжэ харагдаба. Баруун монголшуудай бэеэ шэшэрүүлэн хатардаг маягые хэрэглэн, угаа олон хатарнууд найруулагдан табигдаһан байна. Жэшээнь Э. Чойдогой «Аялганудтай хатар» ямар гоёор харагдааб. Тэрэниие Ц. Сэвжид гэгшэ найруулан табиһан байна. Үгышье һаа, Л. Идэрбатын аялгаар С. Сүхэ-Баатарай найруулан табиһан «Хүхюун залуушуул» гэһэн хатаршье харагшадай сэдьхэлдэ һайхан мэдэрэл үлөөнэ.

МНР-эй арадай артист Жаргалсайханиие зал халуунаар угтаба. Бүри залуу ябахадаа, МНР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин гастрольдо 1958 ондо ерэхэдэ, энэл театр соомнай «Алтай -Донгыдоо», «Анчидай дуун» мэтые дуулажа баярлуулһыень манайхид мартаагүй. Мүнөө С. Гончиксумлаагай «Үнэн» гэжэ опероһоо Гонгорой ариие, Дашнямын «Хуу мартагдаагүй» гэһэн дуу дуулажа, халуун альга ташалгаар угтагдаа. Хэдэн дахин Улаан-Үдэдэ гастрольдо ерэжэ, буряад арадта һайн танил болоһон МНР-эй арадай артист Ц. Пурэвдорж «Манай туг» гэжэ монгол сэрэгшэдэй дуе һүр жабхалантайгаар гүйсэдхэбэ.

Тиихэдэ уян һайхан нугалгааараа дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон МНР-эй арадай артистка, МНР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Б. Норовсамбу өөрынгөө һурагша — артистка Энхэсэсэгтэй хамта пластическа этюд харуулжа, театр соо суглараһан хүн зониие баясуулһан байна. Эдэ артистнарай бэе махабадынь яһагүй шэнгеэр гэнтэ һанагдаха юм. Т. Цэнд-Аюушын найруулан табиһан пластическа тус этюд хадаа хүнэй уран бэлиг бэе махабадай арга боломжо хоёрой хизааргүй байһые үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

МНР-эй бэлигтэ поэт Ч. Чимидэй үгөөр С. Гончиксумлаагай зохёоһон «Эб найрамдалай дуугаар» концерт түгэсэнэ. Энэ дууе концертын бүхы хабаадагшад һүр жабхалантайгаар гүйсэдхэжэ, энэ дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахихаар бүхы хүн түрэлтэнэй бэлэн байһые баталхаба гэжэ һанагдаа һэн.

Концертын дүүрэхэдэ, нэрьемэ халуун, зогсоошогүй альга ташалган эхилжэ, артистнар зал хоёрой найрамдал тээшэ зүдхэһэн сэдьхэлнүүд ниилэһэн мэтэ байба. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов, Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев болон бусад тушаалта нюурнууд сценэ дээрэ гаража, һайхан концерт харуулжа баясуулһанайнь түлөө монгол нүхэдтөө сэдьхэлэй халуун баяр хүргэбэ. Уран һайхан искусстваараа совет-монгол хани барисаае хүгжөөлсэн ябаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар тус ансамблиие шагнаха тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншагдажа, нэрьемэ халуун альга ташалган доро грамота барюулагдаба. Бүлэгэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Ц. Пурэвдорж грамотые хүлеэн абаа.

Уржадэр «Рассвет» гэжэ соёлой байшан соо мүн лэ ехэ концерт амжалтатайгаар үнгэрһэн байна.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов МНР-эй арадай артист Ц. Пурэвдорждо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота барюулжа байна. 2. Улаан-Баатарай хүгжэмэй-хореографическа училищиин багша Ч. Чинбад скрипкэ дээрэ Комитасай «Тохорюунууд» гэһэн хүгжэм гүйсэдхэнэ. 3. МНР-эй Гүрэнэй ансамблиин бүлэг артистнууд Э. Чойдогой «Мүнөө үеын хатар» гүйсэдхэнэ байна. 4. МНР-эй габьяата артистка Х. Уртнасан.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фотонууд.

ХИЛЫН СААНАҺАА · ТАСС · АПН ·

ФКП-гэй ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. Францида болоһон парламентын һунгалтын түрүүшын шатада хархис хүсэнүүд ехээр урагшагүйдөө гэжэ Францын Коммунис партиин Политбюрогой эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Президентын һунгалтада орходоо ФКП эндэ зарим тэды һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Нэгэдэхи шатада Национальна суглаанда 7 кандидат һунгагдаа. Гэхэ зуура тэрэ 1978 оной парламентын һунгалтынхиһаа үсөөн дуу абаһан байна. Энэнь юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ, тусхайлбал, һунгагшад республикын шэнэ президентын кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхые хүсэһэн байна бшуу.

Социалис партитай батални хэлсээгээ наринаар сахиһка, Компарти Национальна суглаае һунгаха һунгалтын хоёрдохи шатада эдэбхитэйгээр хабаадаха юм гээд мэдүүлгэ дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Эндэ юун тухай хэлэгдэнэб гэхэдэ, нэгэдэхи шатада эгээл олон дуу абаһан зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдые һунгахын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ байна.

КАМПУЧИДА ЭСЭРГҮҮ ХОРОТО ЯБУУЛГАНУУД

ПНОМПЕНЬ. Таиландын засагаархид Кампучиин Арадай Республикын бэеэ дааһан байдалые ба газар дайдын бүрин бүтэн байлгые бүдүүлигээр эбдэжэ үргэлжэлһөөр.

Кампучиин мэдээсэлэй СПК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, июниин 4-һөө 14 болотор Таиландын сэрэгэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй самолёдууд республикын агаарай дайдада 17 дахин сүмэрэн ороһон байна. Таиландын артиллери Кампучиин хилэ шадарай районуудые 230-һаа үлүүтэй дахин буудаа. Буудалгын үедэ Таиландын газар дээрэ хорожо байһан полпотынхидой банданууд Кампучиин-Таиландын хилые дабажа, Кампучиин Арадай Республикын газар дайда руу сүмэрэн орохо һэдэлгэ нэгэнтэ бэшэ гаргаһан байна.

Кампучиин Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд тухирагшадта ёһото харюу сохилто үгэнэ гээд СПК онсолон тэмдэглэнэ.

БУЛИМТАРХЫ ЯБУУЛГА БОЛЮУЛХЫН ТҮЛӨӨ

НЬЮ-ПОРК. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседани хадаа Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай улам һужэржэ байһанаар уласхоорондын бүлгэмэй һанаагаа ехээр зобожо байһанай гэршэ болоно. Тэрээн дээрэ Ливандахи байдал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ Ливанай урда зүгтэ тохёолдоһон байдал тушаа Советскэ Союз һанаагаа зобонгүй байжа шадахагүй байна, —гээд ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ О. А. Трояновский мэдүүлбэ. Удаан сагай туршада Израиль Урда Ливанда өөрынгөө хиналта хүсөөр тогтоохые эрмэлзэн, энэ араб гүрэнэй газар дайдын бүрин бүтэн байлгые һандаргаха хараа шугам бэелүүлнэ.

Ливан тушаа Израилиин эзэрхэг түримхэй булимтархы политикая саашадаа ябуулхадань һаад хэхэ ба тэрэнэй газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые сүм гаргахын тула нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые түргөөр абахын түлөө совет делегаци оролдоно, гээд, СССР-эй түлөөлэгшэ онсолон мэдүүлбэ.

Аюулгүйн Совет Ливанда байдаг ООН-ой саг зуурын хүсэнүүдэй эрхын болзорые үшөө зургаа һараар—байгша оной декабриин 19 болотор һунаагаа.

ИРАНАЙ ПАРЛАМЕНТДА

ТЕГЕРАН. Удаан зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Иранай парламент ороной президент А. Банисадрай «политическэ эрхэ мэдэлгүй» болоһон тухай асуудал хаража үзэбэ. Бүлэг депутадууд —урдын премьер-министр М. Базарган түрүүтэй буржуазно-либеральна бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэд заседанинуудые тоожо хайхарнагүй.

Урдынхяараал президентын байһан газар мэдэгдэнэгүй. Иранай исламска революционно прокуратура тэрэниие оронһоо гаргахагүйн тула хэмжээнүүдые абана.

Мусульман санаартанай түлөөлэгшэд президентдэ олон гэмэ зэмэ тохоно. Урда тээнь экономикын болон финансын министрэй тушаалда байһан Манисадр Иранай экономикын доройтоһоной түлөө, Иранда политическэ һүйд тодхорой тохёолдоһоной түлөө, мүн армиин ябуулганууд та бии байгаа дутагдалнуудай түлөө харюусаха зэргэтэй гээд А. Хаменеи ба парламентын депутат М. Язди мэдүүлһэн байна.

Президентын «политическэ эрхэ мэдэлгүй» болоһон тухай асуудал эсэсэй шиидхэбэри гаргахынь тула Иранай хүтэлбэрилэгшэ аятолла Хомейнидэ дамжуулагдаха юм. Иранай сүүдэн органууд президентын хэрэгые хаража эхилээ гээд Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ М. Бехешти мэдүүлбэ.

АЮУЛТАЙ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

ВАШИНГТОН. США-гай президент Р. Рейган пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэбэ. Энэ үгэнь Сагаан байшан сооһоо бүхы орон дотор дамжуулагдаһан байгаа. Уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо гэһэн аюултай «хараа шэглэлээр Вашингтоной захиргаанай саашадаашье дабшаха һанаашалгатай байһыень гадаадын политикын асуудалнуудаар тэрэнэй хэлэһэн үгэ үшөө дахин баталба.

«Эб найрамдал хангаха» гээшэ захиргаанаймнай «асари ехэ зорилго» болоно гэжэ баталан, сэрэг дайнда бэлдэжэ байһан США-гай политикые далдалан нюухые оролдобо. Рейганай саашанхи үгэнүүдһээ ойлгоходо, КНР-эй национальна ашаа туһые Вашингтон огто хараадаа абанагүй. Пекинэй олон удаа буруушаалгануудые хээшье һаань, Вашингтон Тайваньтай харилсаагаа үргэдхэжэ, тэрээндэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ хараатай байна.

Пакистанай захиргаанда 3 миллиард доллароой сэрэгэй туһа хүргэхэ гэһэн шиидхэбэрээ президент сагааруулхые оролдобо. «Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдһээ уламжалан, Пакистан стратегическэ тон шухала бандалтай байна» гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Захиргаанайнгаа бэелүүлжэ байдаг экономическа хэмжээ ябуулгануудые Р. Рейган дэбэргэн һайрхажа хэлэһэн байна.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

Вьетнам, Кампучи ба Лаос эб найрамдалда дуратай байһан тухайгаа, Зүүн-Урда Азидахи байдалай асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэхэ хүсэлтэй байһан тухайгаа үшөө дахин мэдүүлбэ. Энэ жэлэй июлиин хахадаар региональна конференци зарлажа, тэндэ регионойнгоо шахардуу шанга байдалые усадхаха арга замуудые зүбшэн хэлсэхэ дурадхалтайгаар аха дүү эдэ гурбан ороной правительстванууд Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй ассоциациин (АСЕАН) гэшүүн-оронууд — Индонези, Малайзи, Сингапур, Таиланд ба Филиппиндэ хандаба. СРВ, НРК ба ЛНДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Пномпеньдэ зарлагдаһан зүблөөнэй һүүлээр энэ шухала үүсхэл тухай соносхогдоһон байна.

Хэрбээ бэе бэедээ этигэл найдабаритайгаар хандалгын, адли тэгшэ эрхэтэй байлгын, баалалта ба зонхилолгын политикаһаа арсалгын ёһо гуримуудые хүтэлбэри болгон абаа һаа, дэлхэйн энэ районгохи байдалые улам доройтуулжа байһан бүхы асуудалнуудые хамтын хүсэл оролдолгоор шиидхэжэ болохо гэжэ дээрэ заагдаһан зүблөөндэ хабаадагшад бата найдамтайгаар этигэнэ.

Хоёр бүлэглэл боложо хубаардаг оронуудай хоорондоо уулзажа, хөөрэлдөө үнгэргэхэ бодото үндэһэ һуури бии болонхой. Жэлэй эхиндэ Вьетнамай, Кампучиин ба Лаосой гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Хошимин хотодо уулзажа, баталан абаһан деклараци дотор тэрэ үндэһэ һуури эли тодоор тайлбарилагданхай. Энэ районой орон бүхэнэй дулдыданги бэшэ, бэеэ даанхай байдалай ба газар дайдынь бүтэн бүрин байлгын ёһо гуримуудһаа үндэһэлэн, Азиин Зүүн-Урда зүгтэ эб найрамдал, хани нүхэсэл ба харилсаа холбоо хангаха хэрэгтэ Индохитадай гүрэнүүд бүхы хэмжээгээр туһалхаар бэлэн байһанаа тэрэ документ дотор харуулба. Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха тухай, бэе бэедээ добтолон орохогүй тухай хоёр ба олон талын хэлсээнүүдые баталха тухай договорнуудые АСЕАН-ай гэшүүн-оронуудай зүбшөн хэлсэхэ ба баталхын түлөө бэлэн байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ һэн.

Индохитадай оронуудай ямар ушар шалтагаанаар өөһэдынгөө регионд эб найрамдал тогтоохо ба амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухые оролдожо байһаниинь ойлгосотой. Вьетнам, кампучи ба лаос арадууд американ империалистнуудай, хитад эзэрхэн зонхилогшодой хархис ябуулгануудай хохидолдо орожо, үхэхэ тулихые, үлдэхэ зобохые яһалал тэсэжэ гараа. США ба Хитадай эзэрхэг түримхэй харата ябуулганууд мүнөөшье зогсоогдоногүй. Зүүн-Урда Азида эб найрамдал ба аюулгүй байдал тогтоолгодо эсэргүү тэмсэгшэд ямар хараа түсэб бэелүүлхые оролдоноб гэхэдэ, хилэ дээгүүр алалдаа, тулалдаа үүсхэнэ, сэрэгэй хүсөөр булимтаран орохо заналта хэнэ, оронуудай хоёр бүлэглэлэй хоорондо бэе бэедээ этигэхэгүй ябадал үдхэнэ, Полподой бандидуудай, Кампучиин ба Лаосой хилын саагуур тэрьедэһэн хархисуудай үлэгдэлнүүдһээ «Вьетнамда эсэргүү фронт» бүридхэхэ һэдэлгэ гаргана.

АСЕАН-ай оронуудай зүгһөө имагтал һайн һайхан сэдьхэл баримталжа, дотоодынь хэрэгүүдтэ гадаадаһаа хамааржа, элдэб һандарал, хубаарал үүдхэхэ һэдэлгэнүүдые буруушаахаар бэлэн болоо һаань, дэлхэйн энэ районд бата бэхи эб найрамдал тогтоогдохо байна. Гэбэшье Индохитадай оронуудай зүбшэн хэлсэлгэ ба хөөрэлдөө хэхэ уряануудта ассоциациин зарим гэшүүдэйнь бүтэмжэгүйгөөр хандахань, урагша абажа үгэхэгүйнь харамтай. Тэдэ оронууд нимэ бүтэмжэгүй ябуулгануудаараа энэ регионд дохи уласхоорондын байдалые улам доройтуулна, гадаадын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ туһална, шахардуу шанга байдалые һуларуулгада эсэргүү Вашингтон ба Пекинэй холын хараата түсэбые бэелүүлгэдэ АСЕАН-ие шагтагална гээшэ.

Зүүн-Урда Азиин арадуудай аша туһын хэрэгүүдые хангалгада аша үрэтэй ямар хэмжээн абтаха ёһотойб гэхэдэ, энэ регионие эб найрамдалай, амгалан байдалай зоно болгохо шухала. Имагтал энэ хэрэгтэ Пномпеньдэ зарлагдаһан конференциин дурадхал зорюулагданхай. Индохитадтахи хүршэнэрэйнгөө шэнэ үүсхэлдэ зүб сэгнэлтэ үгэхын тула АСЕАН-ай оронуудай правительствануудта политическэ байдалые бодото ёһоорнь обёорон хараха эрилтэ табигдана.

США-ХИТАД: АЮУЛТАЙ ҮГЭСЭЛГЭ

США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг гэгшэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэй Пекиндэ хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Хитадай талын гуилтаар хөөрэлдөөнэй дүнгүүдээр ямаршье документ хэблэлдэ толилогдобогүй. Гэбэшье американ, хитад гадаадын политикын албан зургаануудые толгойлогшонорой олоной урда хэлэһэн үгэнүүдээр бодомжолжо үзэхэдэ, уласхоорондын байдалай ба хоер талын харилсаануудай талаар асуудалнууд Пекиндэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм. Уласхоорондын байдалай талаар «хараа бодолнуудаингаа адли байһан» тухай хөөрэлдөөндэ хабаадагшад сэдьхэлээ ханангяар соносхоо. Эдэ «хараа бодолнуудайнь тудалдажа байһаниие» даб дээрэ тодорхойлон хаража үзэхэдэ, уласхоорондын эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай аша туһын хэрэгтэ эсэргүү, шахардуу шанга байдалые һуларуулха политикые хойшо таталгада зорюулагдаһан Вашингтон Пекин хоёрой аюултай үгэсэлгэ болоно.

Пекиндэ үнгэргэгдэһэн сайлалга дээрэ США-гай сэрэгэй хүсые улам ехэ болгохо талаар Сагаан байшангай хэжэ байһан алхамуудта хитад тала «үндэр сэгнэлтэ» үгэнэ гэжэ Хейгэн хэлэһэн үгэнүүд «хараа бодолнуудайнь тудалдажа байһаниие» ехэл һайнаар элирхэйлэн харуулна. Эдэ бүтэдэ дээрэһээ хаража үзэхэдэ, мэдээжэ болоһон «хитад хаарта» наадаха һэдэлгэһээ Вашингтон үшөө арсаагүй, Советскэ Союзда эсэргүү Пекинэй политикые өөрынгөө холын хараата түсэбтэ хэрэглэхэ һанаатай. США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй «хитад хаарта» наадаха хүсэл эрмэлзэлынь совет-американ харилсаануудые улам доройтуулха ба шахардуу байдалые һуларуулха тэмсэлдэ хойшо татаха гэжэ хүсэн найдажа байһанаа Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд хэнһээшье нюунагүй.

Вашингтон ба Пекинэй «хараа зорилгонуудайнь тудалдажа» байһаниинь Афганистан ба Кампучи тушаа хэлэгдэһэн үгэ доторнь тэмдэглэгдээ. Энэ хадаа США ба Хитадай эзэрхэн зонхилогшодой саашадаашье Афганистанай революцида эсэргүү тэмсэгшэдые, полпотовецуудые дэмжэхэ хүсэлтэй байһаниинь гэршэлэн харуулна.

Хейгэй хэлэһэнэй ёһоор, «хоёр ороной сэрэгэй албан зургаануудай хоорондо эдэбхи ехэтэй харилсаа холбоо тогтоохо» тухай хоёр тала үгэсэ ойлголсоо. «Нью-Йорк таймс» газетэдэ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Хитадые шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдээр хангалгада (тэрэ тоодо хүнгэлэлтэтэй урьһаламжа үгэлсэн) США хабаадаха хүсэлтэй. Шэнэ «Ф-16» түхэлэй истребителиин двигатель ба электронно түхеэрэлгэнүүдые, танк буудаха «ТОУ» гэдэг ракетэнүүдые оруулалсан, сэрэгэй элдэб техникэ Хитадта худалдахаар Пентагон түхеэрнэ.

США ба Хитад хоёрой ямаршье нюуса далдагүйгөөр үгэсэжэ байһан ушар хадаа Вашингтон ба Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй эзэрхэг түримхэй хараа бодолоо бэелүүлхэ үг зорилготой байһаниие гэршэлнэ. «Американо-хитад нэгэдэл эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдтэ, нэн түрүүн Зүүн-Урда Азиин оронуудта горитой аюул асарха байна», —гээд Индиин «Пэтриот» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОНОЙ УБАЙГҮЙ ААША

Экономическа талаар харилсаа холбоон ба хүгжэлтын организациин (ОЭСР) үнгэрһэн неделидэ Парижда зарлагдаһан сессиин дүнгүүдые баруун оронуудай хэблэл «һандарал» гэжэ урмагүйгөөр нэрлэбэ. Энэ сессидэ капиталис 24 гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй, экономико ба финансын министрнүүд хабаадаһан байха юм. Политическэ байдал шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, энээндэл адли арсалдаа буляалдаатай сесси хэзээдэшье болоогүй байһан.

Капиталис оронуудта гушаад онойхидол адли айхабтар хүндөөр тохёолдоһон экономическа кризис арсалдаа буляалдаань улам һужэрөөнэ. ОЭСР-гэй шэнжэлэгшэдэй хэһэн тобшололой ёһоор, капиталис оронуудта үйлэдбэриин хэмжээн урганагүй, харин Баруун Европодо 2,1 процентээр доошоо ороһон байна.

Капиталис оронуудай экономикодо тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдалай ушар шалтагаан хадаа капитализмын өөрынь түрэлхиин хуули ёһоноо эшэ үндэһэтэйнь ойлгосотой aаб даа. Гэбэшье хэблэлэй һанамжын ёһоор, өөрынгөө союзнигуудай аша туһын хэрэгүүдые хараада абадаггүй США-гай мүнөөнэй захиргаанай экономическа политика капиталис оронуудай экономикын бэрхэшээлтэ байдалые улам доройтуулна.

Харин капитал бэе тээшээ татаха ябадалда туһа нүлөө үзүүлдэг банковска тоосооной сэн эрид дээшэлүүлжэ, валютын үнэ сэнгэй уналгада эсэргүү бусад хэмжээнүүдые абаһан США һүүлэй хахад жэлдэ доллароойнгоо сэнгые Франциин франкһаа 29 процентээр, Баруун Германиин маркһаа—26, фунт стерлингһээ —20 процентээр дээшэлүүлбэ. США «һүүлшын европеецтэ хүрэтэр валютна дан» Баруун Европодо соносхоо гэжэ Англиин «Гардиан» газетэ бэшээ.

Дэлхэйн дэлгүүр дээрэ доллароой сэнгэн дээшэлһэн ушарһаа доллараар түлэгдэдэг нефтиин ба бусад эд бараанай үнэ сэн баһал дээшэлүүлэгдэбэ. Энэ ушарһаа боложо, нэгэхэн жэл соо — 1979 онһоо 1980 он хүрэтэр—«ниитын дэлгүүрэй» США-гай хэдэг худалдаа наймаанай хэмһээ үлүү гаргаша 13 миллиардһаа 28 миллиард доллар хүрэтэр дээшэлэнхэй. Вашингтон өөрынгөө хэрэг заһахын тула бидэниие гам хайрагүйгөөр хохидуулжа байна гэжэ Баруун Европын ниислэлнүүдтэ хэлсэдэг болонхой. Франциин президент Ф. Миттеран США өөрынгөө бодомжогүй экономическа политикаар Баруун Европын хүзүүн дээрэ «тэнсүүригүй ехэ түлбэри» ашаад байна гэжэ Вашингтониие һаяхан гэмнээ. Франс пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ОЭСР-гэй Парижда үнгэргэгдэһэн сесси дээрэшье США-гай политикада эсэргүү «шанга буруушаалга» хэгдэһэн байна.

Буруушаалга хэгдэбэшье, хооһон хэлэн болоод дүүрээ. США-гай финансын министрэй орлогшо Т. Макнамара гэгшэ Баруун Европодо «хэтэрмэ үбшэнтэйшье» һаань, Вашингтоной экономическа политикая үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэй байһан тухай Парижда һэнгэргүй баһангяар мэдүүлһэн байха юм. США-гай хараа бодол ойлгосотой—юугээрээшье һаань, өөрынгөө үрдилдэгшэдэй хабашадалые һуларуулха. Гэбэшье иимэ убайгүй политика капиталис оронуудай зүрдшэлдөөе саашадаа улам үргэдхэхэ байна.

С. БЫЧКОВ, В. МАТЯЛИ, И. АБЛАМОВ.

ХҮН ба байгаали

ХАРЮУСАЛГААЯ МЭДЭРЭН

Улаан-Үдын 50-дахи дунда һургуулиин һурагшад байгаали хамгаалтын хүдэлмэрине эдэбхитэйгээр ябуулдаг юм. Энэ талаар лесничество байгуулагданхай. Мүнөө үедэ республика доторнай эдиршүүдһээ бүридхэгдэһэн нимэ лесничестваүүдэй тоо олошоронхой, ажал хүдэлмэриинь ашаг үрэ дээшэлэнхэй. Биологиин багша Людмила Васильевна Колкова үхибүүдэй ажал ябуулгые шадамар бэрхээр эрхилдэг шадабаритай юм. Һурагшад байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэдэг, нюусануудыень шудалдаг, практическа хэшээлнүүдэй үедэ ойн ажахыда хүдэлхэ дүршэл шадабари олодог.

Һургуулиин лесничествын хүдэлмэрине тусхай совет хүтэлбэрилдэг. Эндэ лесничий, тэрэнэй туһалагша, участково техник, лесник гэгшэд оролсодог, соведэй гэшүүд һунгагдадаг, тиин өөһэдынгөө эдэбхи үүсхэлээр бүхы хүдэлмэреэ ябуулдаг юм. Лесничествын гэшүүд—30 һурагшад нэгэ адли үнгэтэй, оёдолтой, гоё һайхан хубсаһа үмдэдэг. Заудинска лесхоз 15 гектар газарта нэмжыһэн ой модоёо һурагшадай мэдэлдэ үгөө һэн. Лесхозой хүдэлмэрилэгшэд—лесничий В. М. Лаврентьев, туршалгын хүдэлмэриин талаар инженер Г. С. Кондратьев гэгшэд үхибүүдтэй практическа хэшээлнүүдые, элдэб хэмжээ ябуулгануудые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байха юм.

Байгаалиин эдир ханинар олон ондоо шэглэлээр хүдэлжэ, анхан хараалһан бүхы түсэб, уялгануудаа дүүргэһэн байна. Уляангирай, шасарганын һөөгүүдые һуулгажа таряад, һайнаар харууһалаа. Мүн өөһэдтөө даалгагдаһан ой модоной участогые саг үргэлжэ харууһан дороо байлгадаг, хатаһан мүшэр гэшүүһэнһөө, бог шоройһоо сэбэрлэдэг юм.

Гэхэтэй хамта түрэл һургуулияа тойруулаад жэл бүри ногооруулгын хүдэлмэри ябуулдаг. Уляангир, яблони, мойһо, акаци гэхэ мэтые тарихадань, дулаанай сагта хэды гоёор харагдадаг бэ! Шубуудшье эндэ олоор сугларжа, дуу шуугаа татан жэргэдэг лэ.

Шубууд тухай хөөрэлдөө эхилээ хадаа, дали жэгүүртэниие аршалан хамгаалха талаар абтадаг хэмжээнүүдые дурдамаар. Үбэлэй үедэ үхибүүд ой соохи шубуудай «столоводо» эдеэ хоолой үлэгдэл суглуулдаг, мүн һургуулиинтаа, гэрэйнгээ хажууда ажамидардаг шубуудта хоол үгэдэг байха юм. Дулаан оронһоо ниидэн ерэдэг шубуудта байрахануудые дархалжа үгэдэг.

Хабар-зунай үедэ һургуулиин лесничествын гэшүүд Заудинска лесхоздоо хүдэлдэг. Үнгэрһэн жэлдэ эдэнэр нарһанай 200 килограмм борбоосгой суглуулһан, 30 гектар газарта молоной оройе жэгдэлжэ тайраһан, һуулгаха модоёо бэлдэһэн юм. Гадна теплицэдэ хүдэлжэ, ниитын хэрэгтэ хубитала оруулалсаа һэн. Красноярскын ой модоной институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй суг зуруул нарһадые тарилсажа, 900 түхэриг салин хүлһэ олоо.

Гэхэтэй хамта оршон тойронхи байгаали тухай эрдэм мэдэсэеэ суг һурадаг нүхэдэйнгөө дунда дэлгэрүүлдэг байха юм. Һуралсалай жэлэй үедэ «Ой модон манай ажабайдалда», «Байгал—суута далай», «Буряадай ой модол», «Буряадта ургадаг эм домто ургамал», «Ан амитадай аймаг» гэһэн хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн, олон кинофильмнүүд, диафильмнүүд харуулагдаһан байна. Үхибүүд Улаан-Үдын «Горзеленстрой» эмхидэ, этнографическа ба хизаар ороноо шэнжэлгын музейнүүдтэ аяншалгаар ошоо. Жэл бүри һургуулида «Алтан намар», «Шубуудай үдэр» гэһэн һайндэрнүүд үнгэргэгдэдэг. Мүнөө хабар апрелиин 21-дэ үнгэргэгдэһэн «Шубуудай үдэр» гэһэн һайндэртэ 50 дахи һургуулиин түлөөлэгшэд эрхимүүдэй тоодо оролсожо, урмашуулагдаһан байна. Һургуулиин лесничествын эрхим гэшүүдэй дунда Галина Казазаева, Эрдэм Сымпилов, Александр Белов, Игорь Семкин, Александр Банзаракцаев гэгшэдые нэрлэмээр.

Түгэсхэлдэнь юу хэлэлтэйб гэхэдэ, эндэхи һурагшад байгаали хамгаалгын хүдэлмэридэ бодото һонирхолтойгоор хандадаг. Эдэнэй улъһа ошые бадаргааха талаар ниилээд оролдолго гаргагдаа гээд тобшоломоор. Хизаар оронойнгоо байгаалиин саашанхи хуби заяан, баялиг тушаа харюусалгатай байһанаа ёһотоор мэдэрһэниинь һайшаалтайл гээшэ.

В. ТУГАРИН,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

АЖАБАЙДАЛАЙ СОВЕТ ТҮХЭЛ ШЭНЖЭ

ГАЗАРАЙ ЭЗЭД

Ургаса тарижа ургуулгаар Кубаниин эрхим түрүү ажахынуудые ахиха гэһэн зорилго Горьковско областиин «Красный маяк» колхозой ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлдэ урдаа табиба.

—Энэ хадаа бэелээ найдаһан, үлүүсэ магтажа һорһон малгай үмдэхүүлһэн ябадал бэшэ юм, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой И. П. Железов хөөрэнэ. — Манай хараа түсэбүүд бата үндэһэ һууритай. Эдэ бүгэдые этигэл найдамтай болгохын түлөө хэдэн тоо, баримтануудые дурдахамни. Үнгэрһэн табан жэлдэ манайда дунда зэргээр гектар бүриһөө 39 центнер, харин 1978 ондо гектарай 45.7 центнер ороо һото ургамалнууд хураагдажа абтаба. Ажахы продукци үйлэдбэрилгэеэ юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо 1,6 дахин дээшэлүүлэә. Манайда сагай уларилай хүйтэбэр, ургаса багатай гэжэ тоологдодогшье һаань, үрэжэлтэ хара хүрьһэтэй газартай Кубаниин ажахынуудтай мүрысэжэ шадаха байнабди.

— Иван Перфильевич, амжалтынтнай эшэ үндэһэн юун болоноб?

— Амжалтымнай эшэ үндэһэн хүнүүдһээ эхитэй. Элэнэй эршэтэй, шэн габьялата ажалһаа, үндэр жаяг журамһаа эхитэй. Агротехническэ бүхы аргануудые тодо наринаар, саг соонь бэелүүлһэнһээ үндэһэтэй. Колхозниггуудай ажал хүдэлмэриие эдэбхижүүлхын түлөө тэдэнэртэ таарамжатай һайн байдал байгуулха гээшэ тон шухала гэжэ манай дүй дүршэл элирхэйлэн харуулна. Энэмнай юун гэһэн удхатайб?

Колхоздомнай капитальна барилга ехээр хэгдэнэ, эдэ зорилгонуудта жэл бүри 1 миллионһоо дээшэ түхэриг һомологдоно. Энэ хадаа горитой ехэ мүнгэ зөөри болоно, ушар иимэлээ тэдэниие гамтайгаар, зүбөөр, гаргашалха хэрэгтэй. Энээнэй тула имагтал гоё һайхан бэшэ, харин тааруу зохид байшан гэрнүүдые бариха шухала. Эгээл иимэһээ колхоздо хүдэлхыень архитекторые уриха гэһэн һанал бодол манайда мүндэлэн түрөө һэн. Тиин мүнөө ажахын түб бууса генеральна түсэбөөр баригдажа байна.

— Тапай һанахада, мүнөө үеын һуурин тосхон ямар байха ёһотойб? Тэндэхи байрын гэрнүүд ямараар баригдаха зэргэтэйб?

— Өөрынгөө һанамжа хэлэхэ байнаб. Тосхондомнай хоёр дабхар байшан гэрнүүд баригдана. Ушарынь юуб гэхэдэ, таряашаниие газарһаа, манай үзэсхэлэн һайхан байгаалиһаа таһалжа болохогүй.

Тосхономнай байрын гэрнүүдэй 55 процентнь нэгэ дабхар, 35 процентнь хоёр дабхар коттеджнүүд юм. Манайда табан дабхартай дүрбэн гэр бии. Тэдэ һуурин тосхондомнай городой түхэл шэнжэ оруулна.

Бүхы бүлэнүүд, тэрэ тоодо городой түхэл шэнжэтэй табан дабхар байшан гэрнүүдтэ ажаһуугшадшье бууса шадарай участогтай, үхэр мал болон шубуудай дал хорсонуултай, гаражтай юм.

Мүнөө түб буусамнай 11 үйлсэтэй. Шэнэдхэн хубилгаха үедэ үгы болоһон тосхонуудай нэрээр эдэ үйлсэнүүд нэрлэгдэнхэй. Юрэдөөл, тиимэһээ хэдэн арбаад жэлэй үнгэрхэдэшье, манай газар дээрэ бии байһан һуурин тосхонууд мартагдахагүйл.

— Зүгөөр имагтал байшан гэрнүүд тосхоной социальна хүгжэлтын хэмжээе тодорхойлдог бэшэ ха юм.

— Ондоо юумэн тухай хөөрэхэм. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ таарамжагүй муу газарта түб буусаяа түхеэрээ һэмди. Манай эрхэ байдалда таряалангай нэгэшье гектар газар миин һалаха ёһогүй. Хажуудань муухай үнэтэй болошоһон нуур сөөрэмүүдэй байхадань, тэдэниие сэбэрлэжэ, загаһа табила һэмди.

Тиин мүнөө үдэшэ, үглөөгүүртээ балшар жаахан хүбүүдэй бэшэ, харин эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хахуулинуудые барьяад һууһыень хаража болоно.

— Гэртээ харижа амархаяа яанабта гэжэ асуухадамни нигэжэ харюусадаг:

— Энээнһээ һайн ямар амаралта байха һэм даа. Эндэ аалин нам, амархадашье аятай.

Колхоздо коммунально-ажаһуудал хангалгын предприятинууд һайнаар хүгжэнхэй, хубсаһа угаалгын комбинат хүдэлдэг. Бү наада барингты, манай байшан гэрнүүд ваннануудтай, гэбэшье һайн банида орохоһоо үлүү юун байха гээшэб.

«Колосок» гэжэ хүүгэдэй комбинат барьябди. Манайда хүгжэмэй, хореографическа һургуулинууд хүдэлдэг. Спортын комплекс баригданхай.

— Тодорхойлбол, ургажа ябаа залуу үетэниие али бүхы талаараа хүгжэлтэ ехэтэйгээр һурган хүмүүжүүлхэ бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай гээшэ гү?

— Байгуулагданхайааб даа. Энэнь һайн үрэ дүнгүүдые үгэнэ. Хүдөөдэ ажаһууханъ залуушуулда һонирхолтой болонхой. Хэрбээ 1967 ондо колхозниггуудай дунда зэргээр 46 наһатай байһан һаань, харин мүнөө энэнь 34 наһанда хүрэһэн байна. Энэ ушар хүдөө нютагта залуушуулай олоороо үлэжэ хүдэлдэг болоһые гэршэлэн харуулна бшуу.

Залуушуулай ажаһуудаг газарта шэнэ гэр бүлэ бии боложо, түрэ найрай хододо наяржа байдагынь элитэ. «Красный маяк» колхоздо түрэ найрай өөһэдын гурим заншалтай болонхой. Үбэлдөө залуушуулые зэргэшээ гурбан мори хүллэһэн шаргаар, харин зундаа «Волга» али «Жигули» машинаар загсда абаашадагбди. Гэр бүлэ болоһын баяр ёһололдо сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь, колхозой ветеранууд заабол хабаадалсадаг.

Ямар онсо юумэн бииб? Залуушуул хүдөө нютагта, түрэл газартаа дурлахадаа, батаар түбхинэн һууринжажа, ёһотойл газарай эзэд болодог байна. Урдандаа манай нютагта эхир үхиоүүд хомор гарадаг һэн. Харин мүнөө 11 залуу бүлэ эхир үхибүүтэй болонхой. Ажабайдалаймнай үшөө нэгэ шухала шэнжэнь юуб гэхэдэ, һүүлэй 14 жэлэй турша соо колхоздомнай айл бүлын һалаха һандарха ябадал үзэгдэхэеэ болинхой!

Манай залуушуул эбтэй эетэйтээр, зол жаргалтайгаар ажаһууна. Обществын үндэһэ һуури болохо гэр бүлын эбтэй эетэй ажаһуухадань лэ, колхоз ба манай бүхы социалис обществын бата бэхи байдагынь мэдээжэ ааб даа.

Т. АККУРАТОВА,
М. ГОРБАЧЕВА,
ТАСС-ай корр.

Зэдын районой зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай оёдолой цехтэ 46 хүн хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дундаһаа дүй дүршэлтэй хубсаһа эсхэгшэд Софья Бимбаевна Сансуева, Надежда Васильевна Березкова гэгшэд оролдосотой ажалаараа онсо шалгарна. Нютагайнгаа хүн зондо хүндэтэй болоһон эдэ нүхэднай халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. В. Березкова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БҮХЭСОЮЗНА ГУРБАДАХИ ШАН

1980 ондо агнууриин олзоборилгын эрхим ажахынуудые тодорхойлхо зорилготойгоор соносхогдоһон Бүхэсоюзна конкурсын дүн һаяхан гаргагдаба. Прибайкалиин коопзверопромхозой коллектив абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ, үнгэрэгшэ 1980 ондо ажалай ехэхэн амжалта туйлаа һэн.

Совет гүрэнэй дэбисхэр дээрэ эмхидхэгдэһэн 123 коопзверопромхозуудай дундаһаа онсо шалгарһан Прибайкалиин агнууриин олзоборилгын ажахы 1980 оной дүнгөөр Бүхэсоюзна конкурсын 1.000 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шанда, Центросоюзай Хүндэлэлэй грамотада хүртэбэ.

1980 оной олзоборилгын хаһые коопзверопромхозой ангуушад һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ой тайгада нэгэ бааза шэнээр баригдаһан, ангуушадай байрлаха, амарха 19 гэр һэльбэн заһагдаһан байна. Ан олзоборилхо һалбариие саашадань үргэнөөр хүгжөөхэ ажал ябуулгада 42.800 түхэриг гаргашалагдаа. Түрэл нютагайнгаа байгаалиин баялигые үргэдхэхэ, дүүрэнээр, зүбөөр ашаглаха, тэрэнэй шанар һайжаруулха асуудалда агнууриин ажахын мэргэжэлтэд анхаралаа ехээр хандуулна.

1980 ондо 1.056.100 түхэригэй «зөөлэн алта» гүрэндэ тушаажа, Прибайкалиин коопзверопромхоз ангай арһа бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэб 121,4 процент дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй олзоборилгын үедэ 3.953 хэрмэн, 1.803 шандаган, 368 булган, 185 һолонго баригдаа. Хүдүү, һөйрнуудай болон бугын, гүрөөһэнэй 25,6 центнер мяхан, 14.527 түхэригэй эм домдо орохо элдэб ургамал, 518,6 центнер хушын һамар, 62,6 центнер алирһа, жэмэс бэлэдхэгдээ. Коопзверопромхоздо агнууриһаа гадна, тэжээмэл ангуудые үсхэбэрилгэ үргэнөөр хүгжэнхэй. Тус ажахын ан үсхэбэрилэгшэд нэгэ эмэ песецһээ дунда зэргээр 8,9 гүлгэ түлжүүлэн абажа, песецэй 12.764 арһа һайн шанартайгаар гүрэндэ тушааһан байна. Ажахын элдэб һалбаринуудһаа хамта дээрээ коопзверопромхоз 1980 ондо 451,1 мянган түхэригэй олзо абажа, түсэбөө 161,1 процент дүүргээ.

Прибайкалиин районой түрүү ангуушад Н. Г. Шангин, И. Г. Чернов, Г. П. Смирнов гэгшэд Бүхэроссин конкурсдо хабаадаха болонхой. Н. Шангин 43 ондатрын, 115 хэрмэнэй, 50 булганай, Г. Смирнов 195 хэрмэнэй, 45 булганай, И. Чернов 237 хэрмэнэй, 22 булганай арһа бэлэдхэлэй пунктда тушааһан юм.

1981 ондо Прибайкалиин коопзверопромхоз эршэтэй ажалаараа шалгаржа, нэгэдэхи кварталай түсэб 236,8 процент дүүргэбэ. 2.257 хэрмэнэй, 678 шандаганай, 275 булганай, 53 һолонгын арһан гүрэндэ тушаагдаа.

Мүнөө үедэ штатна ангуушад эм домто ургамалнуудые суглуулжа эхилэнхэй.

Арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр Прибайкалиин коопзверопромхоз Центросоюзай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

СОЛБОН СОГТОЙ

Даландаа дүтэлжэ ябаһаншье һаа, нюдэндөө залуугайхидал сог гэрэлтэй, хурса шарайтай Лубсан-Цырен Дымбрыловичые танихагүй гү, али тэрээн тухай дуулаагүй хүн Дээдэ-Бургалтайда, мүн Бургалтайн таладашье үгы ха. Юуб гэхэдэ, энэ хүмнай залуудаа мэргэн ангууша шадабаряараа суурхадаг, гүрэндэ ангай үнэтэ арһа тушаажа, нилээд олзо оруулдаг байһан ааб даа. «Лубсан-Цыренэй табиһан һомон халирхай ошоо гэжэ байхагүй, заатагүйл мэргэлһэнээ тудадаг шэдитэй байһан юм», — гэжэ нютагайнь үбгэжөөлнүүд омогорхон хөөрэдэг.

Гэхэһээ гадна Л-Ц. Д. Дондоков алта, мүнгөөр элдэб бугааг, бэһэлиг, зүүдхэл дархалхадаа, элдэб гоё угалза хээнүүдые шэрээжэ хэхэдээ айхабтар бэрхэ юм. Мүнөөшье тэрэ хаа-ла гартаа хуушанайнгаа зэр зэмсэгые абажа, гоё һайхан, орёо нарин байгуулгатай бүтээлнүүдые хээд үзэдэг. Юрэл һайхашаан, хужарлан харамаар үзэгдэлнүүд даа тэдэнь!

Теэд бидэ Лубсан-Цырен Дымбрыловичэй ажаябадал, намтар тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэхэеэ һанаа бэшэ, харин наһатай энэ хүнэй түрэл колхоздоо саг үргэлжэ туһалдаг, ниитэ хүн зондо ашатай туһатай хэрэгтэ хабаадалсахаяа эрмэлзэдэг тухай тобшохоноор хөөрэхэмнай. 1974 ондо тэрэ наһанайнгаа амаралтада гарабашье, ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһын үедэ үбһэшэдэй звенодо ошожо, хажуурыень дабтадаг, залуушуулда сэнтэй зүбшэл, заабари үгэдэг. Гадна юугээршье сэгнэшэгүй, хэмжэшэгүй туһаламжа үзүүлдэг гэбэл, жэлдээ хэдэн зуугаад тармуур, аса шэнээр хэдэг, хүрзэ, һүхэ, хажуур эшэлжэ үгэдэг. Хэһэн, бүтээһэн юумэниинь бата бэхи, бэлэн хухарха һандархагүй, эрхим шанартай байдаг. Мүн малай фермэнүүдтэ хүрэжэ, заһабарилгын хүдэлмэри эрхилдэг байха юм. Пеэшэн заһабарилхаһаа эхилээд, шала, үүдэ шэнэлхэ хүдэлмэри барагдадаггүй ааб даа. Юрэл Лубсан-Цырен Дымбрыловичые алтан гартай, уран дархан хүн гээд нютаг нугынь зоной хүндэлдэгынь тон лэ зүйтэй. Тэдэнэр ехэл дуратайгаар пенсионер үбгэжөөлэй ажал хэрэгүүд тухай хөөрөө бэлэй.

— Түрэл ажахыдаа туһалалсадаг наһатайшуул эндэмнай олон ааб даа. Яажа энэ харюусалгата хаһада гараа хабсаргаад һуухтайб? Захаһаа тоолоод эхилбэл, пенсионернүүд С. Д. Замбалаев, Ц-Д. С. Замбалаев, Б. Ч. Гармаев гэгшэд бусадһаа дутуугүй ажаллаха шадалтайл,— гэжэ Лубсан-Цырен Дымбрылович хөөрөө бэлэй.

1940 онһоо партиин гэшүүн Л-Ц. Д. Дондоков залуушуулые эдэбхижүүлхэ, ажал хүдэлмэридэнь элсүүлхэ асуудал тушаа һонирхолтой һанамжануудые хэлээ һэн. Тиихэдээ хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө залуушуулда табигдадаг эрилтые шангадхаха, хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ, журам сахилгада онсо анхарал хандуулха тухай партийна суглаанууд дээрэ нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг, олоной хэрэгэй урагшатай ябахын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог байха юм. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, Лубсан-Цырен Дымбрылович ажабайдалда эдэбхитэй хараа шэглэлтэйгээр хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала гэжэ тоолодог. Энэ хадаа коммунист бүхэнэй уялга гэһэн тон зүб һанамжатай юм.

Энэ хүнтэй хөөрэлдэжэ, һанамжа, бодолоо элирхэйлхыень шагнахада, тон лэ аятай зохид байгаа. Хэрбээ иимэ урагшаа һанаатай ажалай ветерануудай олон һаань, эдэнэй ажабайдалай бодото заабариин үльгэр жэшээ дээрэһээ олон лэ хүн һургаал абаха һэн ааб за. Хүдөө нютагайнгаа хүгжэлтын тула оролдожо, үбгэрөөб гэжэ гэмэрэнгүй, үе сар тухайтаа һанаата болол сожол ябадаг сэсэн һонор бодолтой, сарюун хүнгэн энэ хүндэ ута наһа, элүүр энхые үнэн зүрхэнһөө хүсэмөөр даа.

Г. ДАШЕЕВА.
Зэдын район.

СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

✕. Югославиин Вараждине хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ олимпиин чемпионконууд — СССР-эй суглуулагдамал командын гандболистканууд 16:15 гэһэн тоотойгоор талмайн эздые һүүлшын уулзалгада шүүжэ, «Югославиин кубок» гэдэг шанда хүртэбэ.

Совет командын гэшүүд бэлэдхэл һайнтай, шадабари түгэс байжа, хуулита ёһоор илалта туйлаа гэжэ Югославиин газетэнүүд бэшэнэ. Энэ хүндэтэ шанда совет спортсменүүд табадахияа хүртэбэ гээшэ. Удаадахи һууринуудта Югославиин, ЧССР-эй, Венгриин, ФРГ-гэй, Швециин ба Австриин командануд гараба.

✕ Волейболоор Японой эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда манай орондо айлшалжа, СССР-эй суглуулагдамал командатай табан уулзалга үнгэргэбэ. Түрүүшынгээ уулзалга Запорожье хотодо манай басагадуудтай үнгэргэхэдөө, 3:1 гэһэн тоотойгоор Японой команда илаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ ороной волейболистканууд хэдэн дахин урагшагүйдөө юм. Тиимэһээ тон шэнэ түхэлэй командые мүнөө япон тренернүүд абажа ерээ. Шадабари түгэс байхаһаа гадна, япон басагад нюргаар үндэрнүүд гээд тэмдэглэлтэй.

Удаадахи уулзалгануудта Японой волейболистканууд дүрбэн илалта удаа удаагаар туйлаад, табадахи уулзалгадаа 1:3 гэһэн тоотойгоор алдаба. Һүүлшын уулзалгада манай басагад бүхы шадабарияа элсүүлээ, япон басагадай нааданай абари, маяг мэдэхэ болоод байгаа бшуу.

(ТАСС).

ШЭНЭ КИНО

ХАМГААЛАЛТА БЭШЭ, ДОБТОЛГО

Сценаристнууд Павел Грахов Юзеф Принцев хоёр режиссер Игорь Усовтай хамта совет милициин ажалай юрын үдэрнүүд тухай **«Сицилианска хамгаалалта»** гэжэ фильм доторой хөөрэнэ. Тэндэ хүнэй анхарал абаһаар татаха наншалдаан, эрьюусэлдээн үгышье һаа, сюжедэй талаар яһала хурсахан байха. Юундэб гэхэдэ, тэндэ ондоо маягай —эгээл нарин ба эгээл хүндэ хүшэр— фильм харагшадта шатар наадалгые һануулһан тулалдаан болоно бшуу. Һайн бодогдоогүй ябадал бүхэн шамайе шүүгдүүлхэ байна ха юм.

Мүнөөдэрэй милиционер — үндэр мэргэжэлтэй хүн. Тэрэ химик ба хэлэ бэшэг мэдэгшэ, программист ба искусство шэнжэлэгшэ... Социалис хуули найдамтайгаар сахихын тула олон юумэ мэдэхэ, шадаха хэрэгтэй. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй тон шанга, харюусалгатай хүдэлмэриин нэгэ үе тухай энэ фильм хөөрэнэ.

Бүхы юумэн харгыдахи юрын лэ усалһаа эхилнэ. «Жигули» машинын жолоошоной ГАИ-гай инспектортэ байжа үгөөшье һаань, нүгөөдэ фургонойнь шофер тэрьедэхэ һэдэлгэ гаргана. Харин орхижо гүйһэн фургонойнь үүдэ нээхэдээ, автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд харахандаа этигэхэгүй—урданай хрустальна люстрэ урдань байба бшуу.

Мүрдэлгын ябажа байха үедэ хүлеэгдээгүй олон үйлэ хэрэгүүд болоно. Тиигэбэшье подполковник Стрельцовой дааһан бүлэг люстрын нюусые тааха хэрэгтэ алхам бүхэнөөрөө дүтэлэн ерэнэ.

Бүхы юумэнэй үнгэрһэн хойно, хилын саана гаргагдахала байһан богемскэ хрусталиие абараад байһан подполковник Стрельцов зэмэтэ нюурай урда шатарай ябадал тухай асуудал табиха эрхэтэй болоно. Мүрдэлгын үедэ «дайсанайнгаа» «сицилианска хамгаалалта» шэлэһые ойлгоһоншье һаа, тэрэ иимэ асуудал зорюута табиха ушартай байгаа.

«Сицилианска хамгаалалта» жанраараа детектив, тиигэбэшье юрын бэшэ. Стрельцовой бүлэгэй хүдэлмэриин хойноһоо зэмэтэн өөрөө хаража байна, шэнжэлгэ хэлгэдэнь хабаадалсанашье. Иимэ зэмэтэниие элирхэйлэн бариха бэлэн бэшэ.

Энэ шэнэ фильмын үшөө нэгэ онсо юумэнь юун бэ гэхэдэ, эндэ ороноймнай алдарта балерина Надежда Павлова хабаадажа, түрүүшынгээ драматическа ролиие харагшадта бэлэглэбэ ха юм. Тиихэдэ «Двое в новом доме» гэжэ кинофильмээр болон бусадааршье танда һайн мэдээжэ актер Александр Абдуловтай эндэ уулзанат.

РСФСР-эй габьяата артист Николай Волковые олохон жэлэй дүршэлтэй болоһон «мүрдэгшэ» гэжэ нэрлэмээр байна. «Шерлок Холмсой тэмдэглэлнүүд» гэжэ телевизионно фильмүүдэй циклдэ тэрэ олон тоото зэмэтэниие элирүүлһэн байха. Тиигэбэшье полковник Стрельцов өөрынгөө түрүүшын нүхэдтэ орходоо һурагүй һайн байдалда байна бшуу. Тэрэнэй гарта һүүлэй үеын электронно тон шэнэ техникэ. Тэрэ техникын хүсөөр хэдыхэн минутын турша соо шухала экспертизэ хэнэ.

«Сицилианска хамгаалалта» гэжэ фильмые элдэб янзын аудитори адли тэгшэ һонирхолтойгоор хараха байха. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй шэнэ үе тухай тэрэ хөөрэхэ зуураа, нэгэшье зэмэтэ ябадал хэһээлтэгүйгөөр үнгэрхэ ёһогүй гэжэ үшөө дахин батадхана.

Л. ДАНИЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фильмһээ хэһэг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Жэлэй даабариие — ноябриин 7-до»—түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө»—корреспонденци, тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Мал ажал—онсо шухала һалбари». «Амжалтын түлөө ажаллаха хэрэгтэй»—Я. Николаевай статья. Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ажахые хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха: бригадна онол арга». «Харюусалгань ехэ»—В. Багониной статья. «Забайкалиин загаһанай баялиг» — «Правда» газетэһээ абтаһан В. Орловой статья. «Манай тайлбари». «Хайшалагшазай ажалай түлбэри хубилгагдаа»—З. Будаевагай статья. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай материалнуудһаа.

Гурбадахи хуудаһанда. «Гомдол»—А. Карташевай статья. «Хабаровскын хүгжэмтэ комедиин театр—манай хотодо». «Ажабайдалаар шалгажа үзэхэ»—Н. Вениаминовай статья. «Фермэ дээрэ үнгэргэгдэһэн соёлой үдэрнүүд»—Г. Машановай корреспонденци. «Уласхоорондын шэнжэлэл». «Хилын саанаһаа». Телевидениин программа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хайшаа ошожо, ямар мэргэжэлдэ һурахаб? — соносхолнууд. «Театрнуудта ба кинотеатрнуудта» — программа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Блокада»—уран һайханай фильм (1 хэһэг) 1-дэхи фильм. «Лужский рубеж». 11.50 —Улаан Тугта Хара далайн флодой дуу ба хатарай ансамблиин концерт. 12.30—«Манай залуушуул»—баримтата фильм. 12.55—Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Лиепая хотые хамгаалһаар 40 жэлэй ойдо. «Дүлэтэ хото»—баримтата фильм. 15.55—Латвиин ССР-эй Гүрэнэй академическэ хоорой концерт. 16.25—Үхибүүдтэ «Шок и Шер» — уран һайханай фильм. 17.30—«Горизонт».

Улаан-Үдэ. 18.40—«Байгал» — программа (буряадаар). 19.05—«Театрта болоһон уулзалганууд» (дабталга).

Орбита-3. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Соведүүдэй ажабайдал». Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат «Запорожсталь» заводой вальцовщик В. А. Орлов тухай очерк. 20.30—П. И. Чайковский. Концерт. 20.45—«Блокада» — уран һайханай фильм (1 хэһэг) 2-дохи фильм. «Пулковский меридиан». 22.00 — «Время». 22.35—«Суурян[illegible] 23.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Судьба барабанщика» (2 сери). 14.0[illegible] — «Хүгжэмэй абонемент». 14.40 — «Һурган хүмүүжүүлэгшэ». 15.10—«Футболой шэ[illegible] жэлэл». 15.40 —«Нэгэ актерто театр».

Улаан-Үдэ. 17.00—Соносхолнууд. 17.10 — «Ехэ зал тухай дурсалга» — телефильм.

Орбита-3. 18.40—«Холо ойрын дуунууд»

Улаан-Үдэ. 19.45—«Эрдэм[illegible] тэдтэй суг хамта» — теле[illegible] фильм.

Орбита. 20.00—«Залуушуулай адресууд». 21.00—«Ам[illegible] лан нойрсогты, багашуул!» «Фигэй ушаралта ябадалнууд» мультфильм. 21.15 — Мүнөө үеын табан зүйлөөр уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — «Время». 22.35 — «Колыбель для мужчин» — уран һайханай фильм. 23.45—«Пейзаж» — баримтата фильм. 24.00—Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурс. 3-дахи тур. Нэгэдэхи үдэр. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Б[illegible] театрһаа дамжуулга.

САГАЙ УЛАРИЛ

Сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, аадарлаадшье абаха. Зүүн хойноһоо секундын 6—11 метр хүсэтэй[illegible] гөөр һалхилха, аадарай үе[illegible] һалхинай хүсэн эрид шан[illegible] даха. Үдэртөө 19—24, [illegible] рим районуудта 13—18 г[illegible] дүс дулаан болохо.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕ[illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-00554. Заказ № 144. Индекс 5901.